

RMK JÕGEVAMAA METSKONNA
METSMAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022

Riigimets

Jõgevamaa metskond

Metsaülema pöördumine	3
1. Metsa majandamine aastatel 2003–2012	5
1.1. Maakasutus	6
1.2. Metsavarud	7
1.3. Raied	15
1.4. Metsakasvatus	17
1.5. Looduskaitse	20
1.6. Metsaparandus	22
1.7. Puhkevõimalused	24
1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9. Jahindus	27
2. Metsa majandamist mõjutavad planeeringud ja taristu	31
3. Metsa majandamine aastani 2022	35
3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	44
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhõive	59

**RMK JÕGEVAMAA METSKONNA
METSÄ MAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022**

foto: RANDO KALL

VÄÄRISELUPAIK, PIKKNURME METSANDIK.

foto: RANDO KALL

Avo Jürissaar, metsäülem

RMK on metsaseaduse alusel tegutsev riigitulundusasutus, mille metsaseadusest tulenevad ülesanded on järgmised: riigimetsa korraldamine, majandamine ja kasutusse andmine; kasvava metsa raieõiguse ja metsa-materjalide müük; riigimetsa avaliku ülesande täitmine ja loodusväärtuste kaitse.

RMK eesmärgiks on riigimetsade kestlik majandamine, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsast saadavaid hüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Käesolev kava annab ülevaate RMK Jõgevamaa metskonna hallatavatest metsavarudest ja möödunud kümnendi tegevusest ning määratleb metskonna tasandil olulisemad tegevussuunad nii maakasutuses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Kavast on näha, milliseks kujuneb riigimetsade vanuseline struktuur järjepideval majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

Riigimets on oluline tööandja ja puidukasutus ning metsamajandus omavad maaelu arengus tähtsat rolli. Looduskaitsete piirangute kehtestamine peab arvestama ökoloogiliste väärtuste kõrval ka majanduslike ja sotsiaalseid mõjusid.

foto: RANDO KALL

METSAVARUD, PIKKNURME METSANDIK.

METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1. Maakasutus	6
1.2. Metsavarud	7
1.3. Raied	15
1.4. Metsakasvatus	17
1.5. Looduskaitse	20
1.6. Metsaparandus	22
1.7. Puhkevõimalused	24
1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9. Jahindus	27

foto: RANDO KALL

ENDLA LOODUSKAITSEALA.

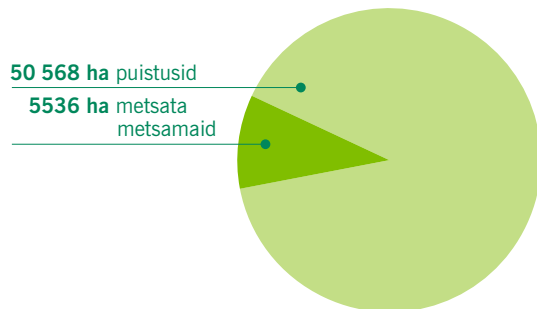
1. METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1. Maakasutus

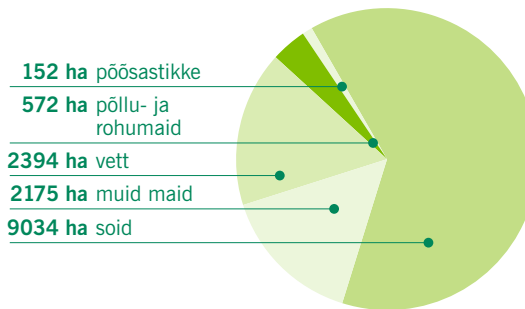
Jõgevamaa metskonna hallatavate maade üldpindala on 70 580 hektarit, mis koosneb 574 katastriüksusest. Jõgevamaa metskonna maad hõlmavad riigimaad Põltsamaa, Pajusi, Puurmani, Jõgeva, Palamuse, Tabivere, Torma, Saare, Kasepää ja Pala vallas ning Jõgeva ja Mustvee linnas.

Jõgevamaa metskonna metsakorralduslikult inventeeritud maade üldpindala on 56 104 hektarit ja metsamaa moodustab sellest 79%. Metsa kaardistamise ja kirjeldamise üksuseks on terviklik metsaosas ehk metsaeraldis, mis on oma takseertunnuste poolest metsamajandusvõtete rakendamiseks kogu ulatuses piisavalt ühetaoline. Eraldised moodustavad metsakvartali. Metskonnas on kokku 2052 metsakvartalit, mis omakorda jagunevad 28 835 eraldiseks. Metsamaa (56 104 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 1. Mittemetsamaade (14 327 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 2.

Joonis 1. Metsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Joonis 2. Mittemetsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Jõgevamaa metskonna metsakvartalid on jagatud metsandikeks järgmiselt: Halliku 10 144 hektarit, Torma 9473 hektarit, Vaimastvere 11 361 hektarit, Laiuse 10 194 hektarit, Põltsamaa 15 950 hektarit ja Pikknurme 13 458 hektarit.

Jõgevamaa metskonna hallataval riigimaal kehtib seisuga 01.10.2012 järgmises mahus pikaajalisi maakasutuslepinguid: hoonestusõigusi 4, maarendilepinguid sportimiseks ja puhkamiseks 2, mitmesuguste tehnorajatiste isikliku kasutusõiguse lepinguid 43, maarendilepinguid poollooduslike koosluste hooldamiseks 3, maarendilepinguid maa põllumajanduslikuks kasutamiseks 20.

1.2. Metsavarud

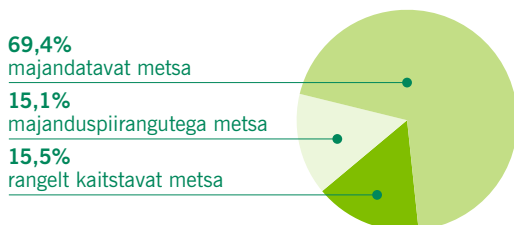
Jõgevamaa metskonna metsavarused iseloomustab tabel 1, kus on ära toodud peamised metsa olemit iseloomustavad näitajad majandamiskategooriate lõikes. Metsamaa keskmised näitajad on arvatud kogu metsamaa pindala kohta, mis hõlmavad ka lagedaid ja selgusetu alasid. Seetõttu on keskmine hektaritagavara suurim rangelt kaitstavates metsades, kus noorte ja uuenevate metsade osakaal on väga tagasihoidlik, ning väikseim majandatavates metsades. Metsa kasvu intensiivsust iseloomustavaks näitajaks on kõrgusindeks, mis viitab metsa oodatavale kõrgusele 100 aasta vanuselt. Keskmine kõrgusindeks on suurim majandatavates metsades, kus ka metsade juurdekasv on suurim. Tabelis on eraldi välja toodud ka puistute tagavara ja juurdekasvu näitajad, mis on arvatud ilma lagedate ja selgusetu aladeta.

Tabel 1. Jõgevamaa metskonna metsavarud

Metsavarused iseloomustav näitaja	Metskond kokku	Sealhulgas		
		Rangelt kaitstavad metsad	Majandus-piirangutega metsad	Majandatavad metsad
Metsamaa pindala (ha)	56 104	8 691	8 462	38 951
Metsamaa tagavara (tm)	9 942 000	1 654 000	1 557 000	6 731 000
Metsamaa keskmine tagavara (tm/ha)	177	190	184	173
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/a)	278 000	30 000	41 000	207 000
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	5,0	3,5	4,9	5,3
Metsade keskmine vanus (a)	53	82	57	46
sh männikute keskmine vanus	84	100	82	75
sh kuusikute keskmine vanus	44	87	51	40
sh kaasikute keskmine vanus	47	66	48	43
Metsade keskmine kõrgusindeks H100 (m)	26,3	21,2	25,5	27,6
sh männikute keskmine kõrgusindeks	21,0	16,6	21,7	23,3
sh kuusikute keskmine kõrgusindeks	28,4	25,7	27,3	28,8
sh kaasikute keskmine kõrgusindeks	26,8	23,6	25,8	27,7
Puistute pindala (ha)	50 568	8 449	7 811	34 308
Puistute keskmine tagavara (tm/ha)	196	196	198	195
Puistute hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	5,5	3,6	5,3	6,0

Jõgevamaa metskonna metsamaa pindala jagunemisest majandamiskategooriate lõikes annab ülevaate joonis 3.

Joonis 3. Metsamaa jagunemine majandamiskategooriate lõikes (%)

Rangelt kaitstavad metsad – metsad, kus majanduslik tegevus on keelatud, sh loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad.

Majanduspiirangutega metsad – metsad, kus majandamine on lubatud, kuid millele on metsaseaduse või looduskaitseadusega kehtestatud võrreldes tavapäraselt majandatavate metsadega täiendavad kasutuspiirangud.

Majandatavad metsad – metsad, mille majandamisel kehtivad metsaseadusega kehtestatud nõuded.

Tabelis 2 on toodud metsamaa jagunemine majandamiskategooriate ja peapuuliikide lõikes. Majandatavaid metsi on 69% metsamaa pindalast, kõige suurem osakaal on kuusikutel ja haavikutel. Rangelt kaitstavaid metsi on 16%, enim kaitstud on männikud.

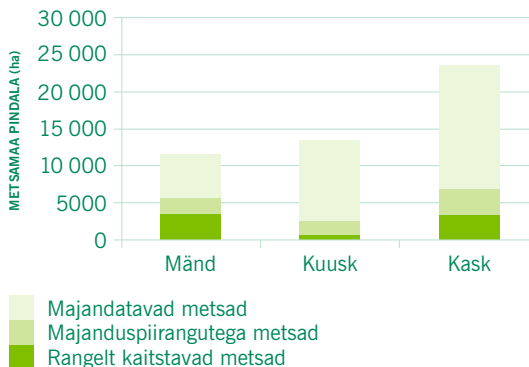
Tabel 2. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide ja majandamiskategooriate lõikes

Peapuuliik	Metsamaa pindala						Kokku ha
	Rangelt kaitstavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Majandatavad metsad		
	ha	%	ha	%	ha	%	
Mänd	3 644	31,1	2 047	17,5	6 018	51,4	11 709
Kuusik	703	5,2	1 923	14,1	10 986	80,7	13 612
Kask	3 463	14,5	3 614	15,2	16 735	70,3	23 812
Haab	279	6,3	479	10,9	3 654	82,8	4 412
Sanglepp	363	28,7	174	13,8	728	57,5	1 265
Hall lepp	189	18,1	176	16,8	681	65,1	1 046
Teised	50	20,1	49	19,8	149	60,1	248
Kokku	8 691	15,5	8 462	15,1	38 951	69,4	56 104

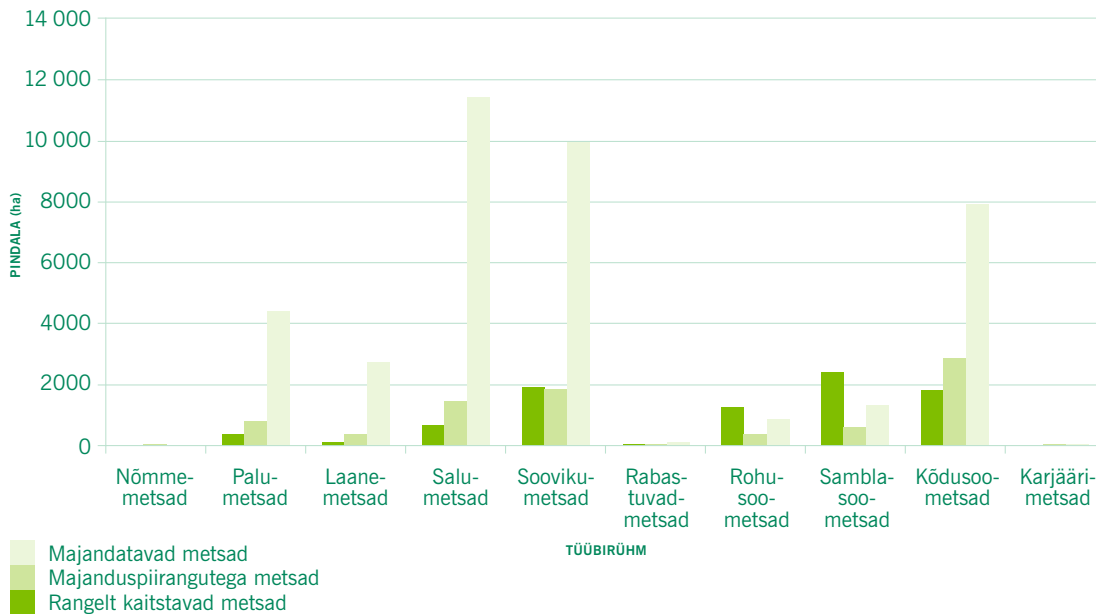
Jõgevamaa metskonna peamiste puuliikide jagunemist majandamiskategooriate lõikes iseloomustab joonis 4.

Jõgevamaa metskonnas on valdavad salu-, sooviku- ja kõdusoometsad, mida ka kõige intensiivsemalt majandatakse. Kõige rohkem on kaitstud soometsad. Joonisel 5 on toodud metsamaa pindala jagunemine metsa kasvukoha tüübirühmade lõikes.

Joonis 4. Männikute, kuuskite ja kaasikute pindala jagunemine (ha)

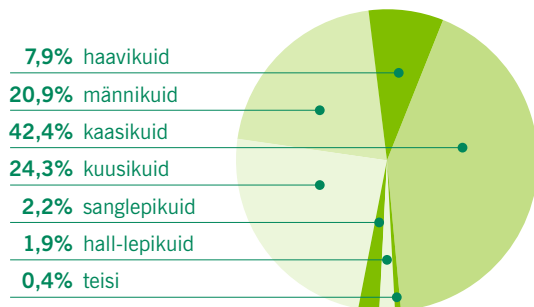
Joonis 5. Metsamaa pindala jagunemine metsakasvukoha tüübirühmade lõikes (ha)

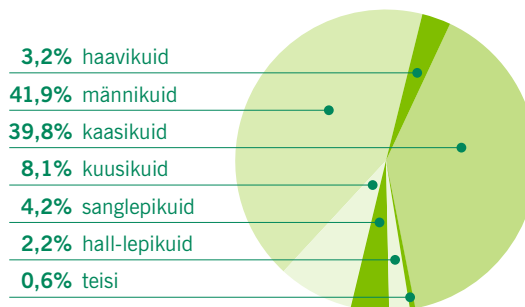
Jõgevamaa metskonna metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide kaupa majandamis-kategooriate lõikes on toodud joonisel 6. Jõgevamaal on ülekaalus lehtpuud, kaasikud moodustavad 42% metsamaa pindalast. Okas- ja lehtpuud jagunevad täpselt pooleks rangelt kaitstavates metsades, majandatavates metsades on lehtpuude osakaal 56%.

Joonis 6. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi (%)

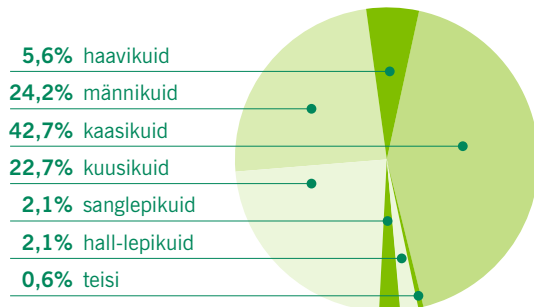
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi

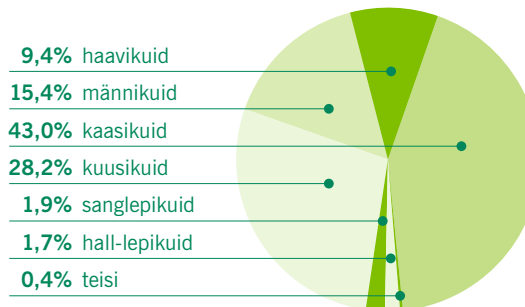
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majanduspiirangutega metsades

Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majandatavates metsades

Metsade liigilisest koosseisust puistute tagavara järgi annab ülevaate joonis 7.

Joonis 7. Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi (%)

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi

10,7% haaba

20,5% mändi

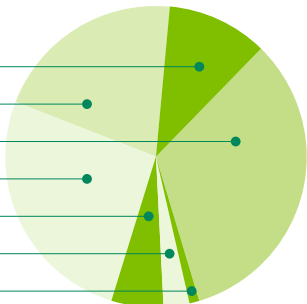
33,2% kaske

26,2% kuuske

5,4% sangleppa

3,0% halli leppa

1,0% teisi

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

6,8% haaba

33,6% mändi

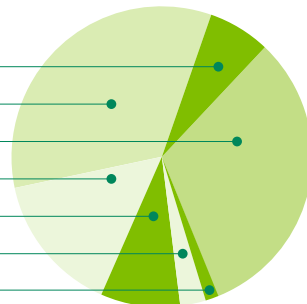
31,7% kaske

15,2% kuuske

8,6% sangleppa

2,8% halli leppa

1,3% teisi

Jõgevamaa metsad on liigirikka koosseisuga ning valdavalt segametsad. Näiteks kasepuudest kasvab vaid 58% kaasikutes, haavapuudest kasvab haavikutes 54%. Ülejäänud haavad kasvavad metsades, kus peapuuliigiks on mingi muu puuliik.

foto: RANDO KÄLL

ENDLA LOODUSKAITSEALA.

Jõgevamaa metskonna metsade vanuseline jaotus on puuliigiti erinev. Männikutest jääb valdav osa vanusevahemikku 60–110 aastat, eriti palju on 60–70 aasta vanuseid männikuid. Küpsete männikute osakaal on majandatavates metsades 23%. Rangelt kaitstavates metsades on küpsete metsade osakaal 32%.

Ülevaate männikute vanuselisest jaotusest majandamiskategooriate lõikes annab joonis 8.

Joonis 8. Männikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Männikute pindala vanuseline jagunemine

Männikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Männikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

Männikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

Jõgevamaa metskonna kuusikute vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 9. Majandatavates kuusikutes on vanuseline jaotus laskuv. Küpseid kuusikuid on vaid 7%, samas on küpsete kuusikute pindala järgnevat aastakümnete jooksul keskealiste metsade juurde küpsemise tõttu jõudsalt kasvamas. Rangelt kaitstavates metsades on küpseid kuusikuid 58% metsamaa pindalast.

Joonis 9. Kuusikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

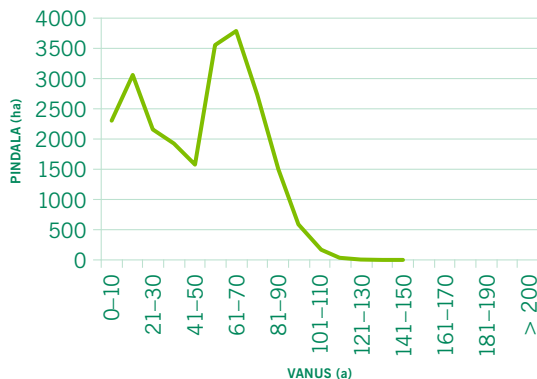
Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

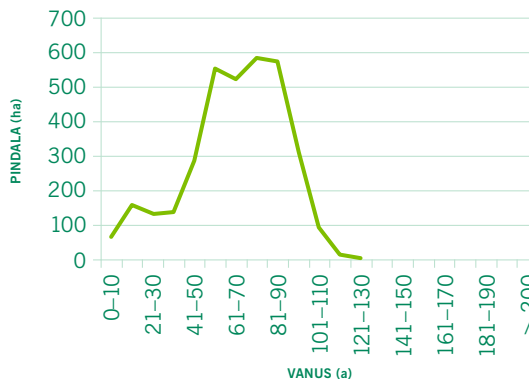
Jõgevamaa metskonna kaasikute vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 10. Majandatavates metsades on jaotus varieeruv. Palju on noori ja 50–70 aasta vanuseid kaasikuid. Küpseid kaasikuid on 23%. Kaasikute pindala madalseis vanuses 40–50 aastat langeb kokku sama vanade kuusikute kõrgseisuga. Rangelt kaitstavates metsades on küpseid kaasikuid 48%.

Joonis 10. Kaasikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

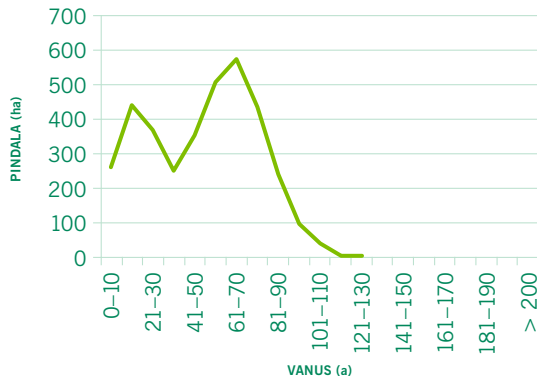
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine

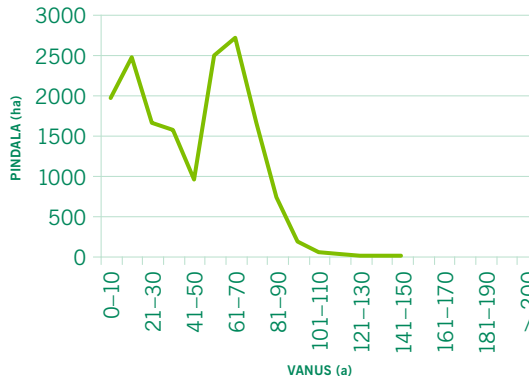
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

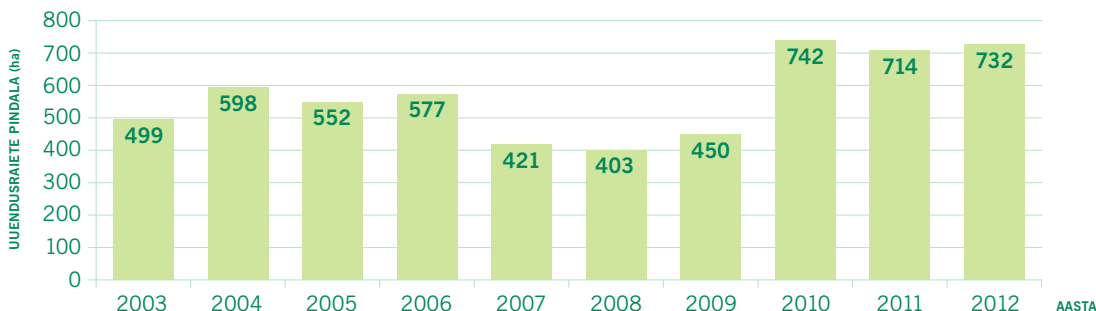
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

1.3. Raied

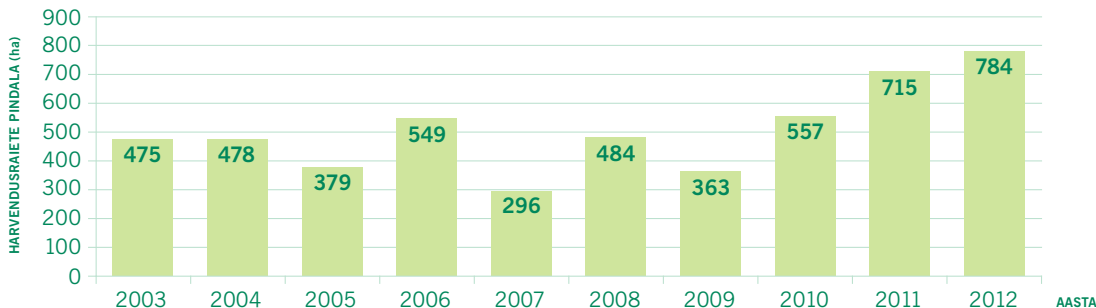
Jõgevamaa metskonna uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 11. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 403–742 hektarit aastas. Viimasel kolmel aastal on uuendusraie pindala olnud stabiilselt 700 hektari piiril. Uuendusraiate maht on olnud vaadeldaval perioodi lõpul tõusev, mille põhjuseks on peamiselt raietööde parem organiseerimine ja arvestuslangi optimaalne kasutamine. Väikseim uuendusraiate aastamaht 2008. aastal oli seotud ebasoodsate ilmastikuolude ja ebakindla puiduturuga.

Joonis 11. Uuendusraiate pindala (ha)

Harvendusraiate pindalast annab ülevaate joonis 12. Möödunud kümnendil on harvendusraiate pindala olnud aastate lõikes tasemel 400 hektarit aastas. Aastal 2005 on teostatud harvendusraie pind väiksem, kuna tegeleti jaanuaritormi tagajärgede likvideerimisega. 2007. aasta madalseis oli tingitud ilmastikuoludelt erakordselt kehvast talvest ja tööjõupuudusest metsas. Pöörde mahu tõusule on seotud masinraie osatähtsuse suurenemisega harvendusraiel ja tööde aastaringisel tegemisel.

Joonis 12. Harvendusraiate pindala (ha)

Raiete mahtu tervikuna iseloomustab joonis 13. 2003. aastal oli aasta raiemaht ligikaudu 160 000 tm, 2012. aastal 232 000 tm.

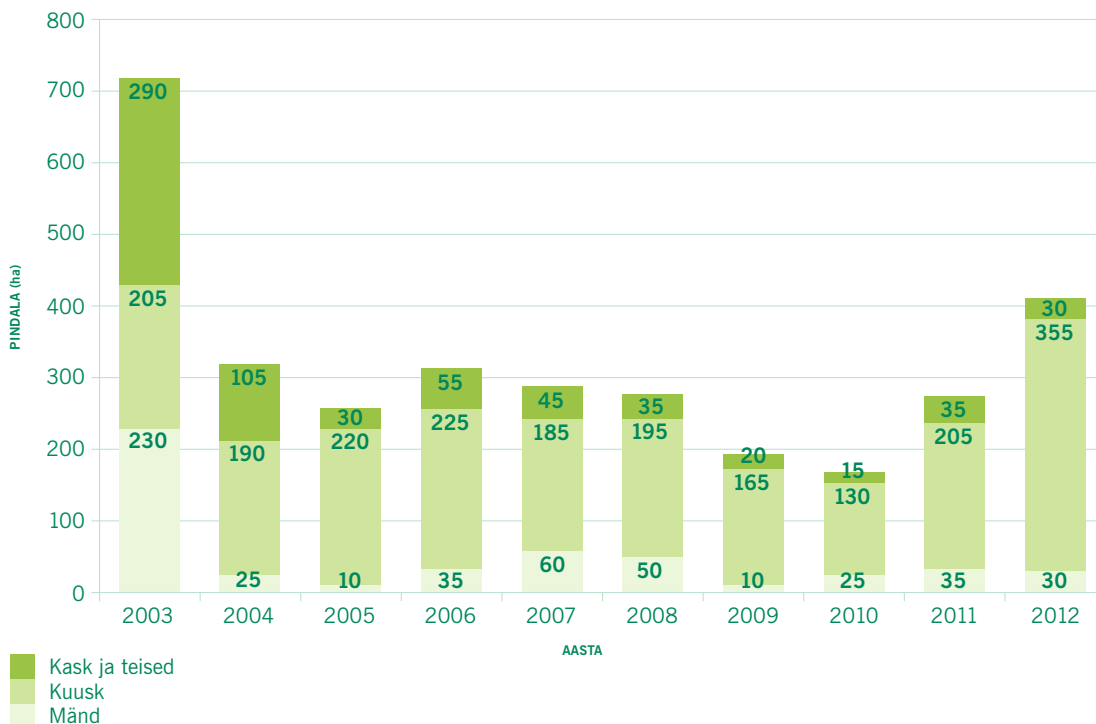
Joonis 13. Raiemaht kokku (tm)

1.4. Metsakasvatus

Jõgevamaa metskonna maadel RMK metsataimlaid ja seemlaid ei asu. Metsakultuuride rajamise mahust annab ülevaate joonis 14. Mõõdunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 250 hektarit aastas. Uut metsa on kultiveeritud valdavalt lageraiete raiesmikele. Mahu tõus 2003. aastal on tingitud 2001. ja 2002. aasta tormialade uuendamisest. Valdavalt istutati kuuske, keskmiselt 200 hektarit aastas. Männi kultiveerimist teostati keskmiselt 20 hektarit aastas, valdavalt istutusena. Kaske istutati suuremas mahus mõõdunud kümnendi alguses suurte tormialade uuendamisel, 2003. aastal 290 hektarit, keskmine kase istutuse maht oli 30 hektarit aastas.

Joonis 14. Metsakultuuride rajamine (ha)

Möödunud kümnendil Jõgevamaa metskonnas uuenuks arvestatud pindalast annab ülevaate joonis 15. Metskonnas on uuenuud alasid metsaks ümber arvestatud keskmiselt 650 hektarit aastas.

Joonis 15. Uuenuks arvestatud pindala (ha)

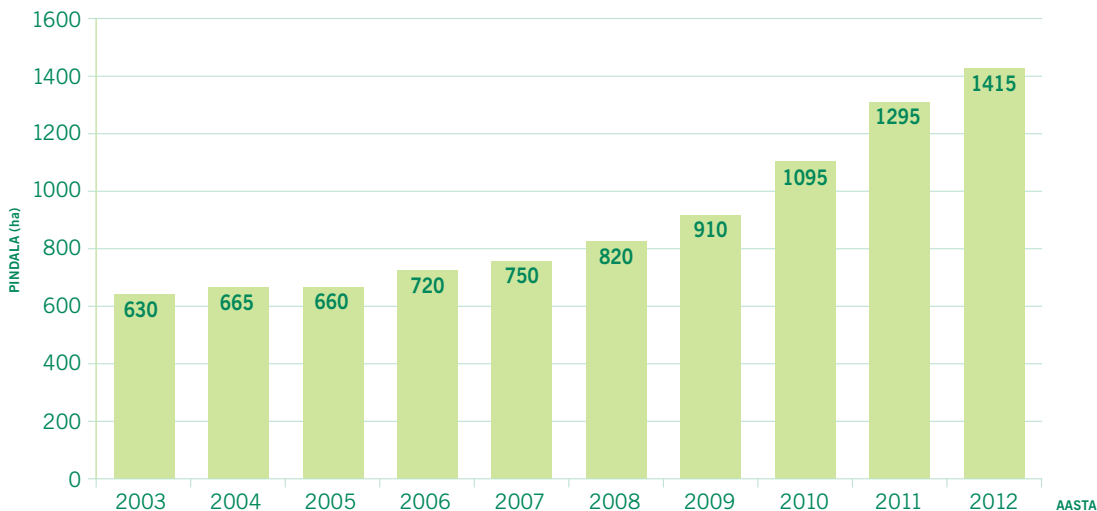

foto: RANDO KALL

METSNIK ENNO KUUSK MÕÖTMIST TEOSTAMAS.

Noorendike hooldamise (valgustusraie) maht on seotud uuendusraiete mahuga, sellest lähtuva metsauuendamise mahuga ning kõike seda näitab joonis 16.

Joonis 16. Noorendike hooldamise pindala (ha)

Jõgevamaa metskonna metsi kahjustas 2010. aasta augustitorm keskmisel määral, tormikahjustused oli võimalik likvideerida enamasti sanitaarraietega. Metsapõlenguid pole viimasel viiel aastal esinenud. 2012. aastal koristati riigimetsast 12 tonni prügi. Jõgevamaa metskonnas hinnati 2012. aastal uuenevatel aladel ulukikahjustusi kokku 20 hektarit, millest sõraliste kahjustusi 12 hektarit ja kopro poolt põhjustatud üleujutusi 8 hektarit.

1.5. Looduskaitse

Jõgevamaa metskond paikneb Vahe-Eesti metsavööndi idaosas, kus leidub palju erilmelisi ning liigirikkaid metsaalasid, mida liigestavad sood ja rabad.

Tabel 3. Kaitstavate loodusobjektide pindala (ha)

Kaitseala tsoneering	Metsamaa (ha)	Mittemetsamaa (ha)
Kaitsealad	7 419	6 184
sh sihtkaitsevöönd	6 307	5 788
sh piiranguvöönd	1 112	397
Püsielupaigad	3 398	441
sh sihtkaitsevöönd	1 604	224
sh piiranguvöönd	1 793	217
Vääriselupaigad	446	2
Ranna- ja kaldakaitsevöönd	2 780	735
Uuendamata kaitsekorraga alad	54	0
Hoiualad	41	

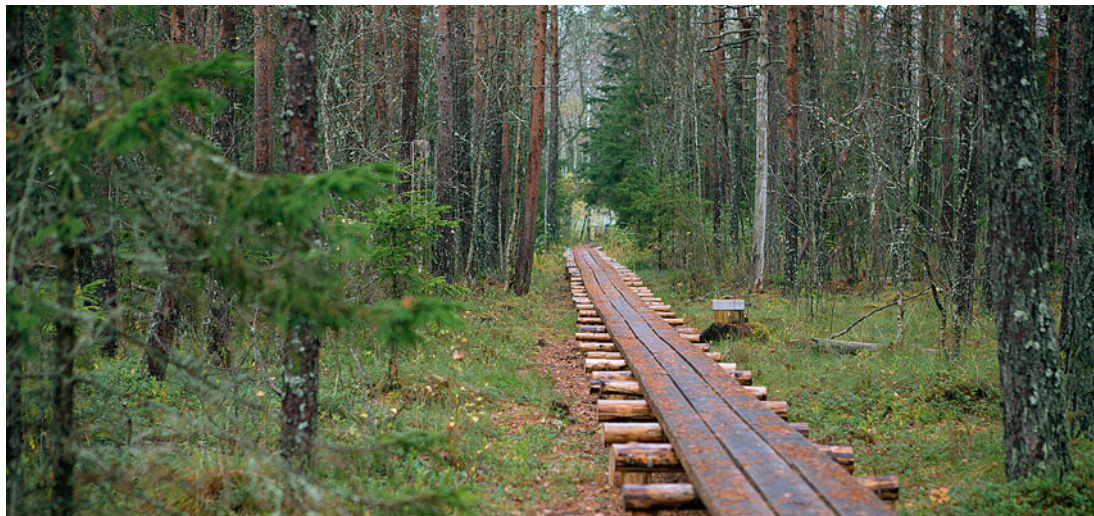

foto: RANDO KALL

ENDLA LOODUSKAITSEALA.

Jõgevamaa metskonna looduskaitseks eripäraks võibki pidada rabade rohkust. Endla looduskaitseala üheks peamiseks kaitse-eesmärgiks on rabade kaitse. Metskonna maalidel paiknevate kaitsealuste loodusobjektide tüübid ja arvud on esitatud tabelis 4.

Tabel 4. Kaitsealused objektid

Kaitstava loodusobjekti tüüp	Arv	Loend
Looduskaitseala	6	Aidu, Alam-Pedja, Endla, Mustallika, Tellise, Võtikvere
Maastikukaitseala (sh pargid)	10	Saarjärve looduspark, Kääpa maastikukaitseala, Vooremaa maastikukaitseala, Kaiavere mõisa park, Elistvere mõisa park, Tabivere mõisa park, Kuremaa mõisa park, H. Järve dendropark, Sõe arboretum, Siimusti lauluväljak ja Siimusti mets lauluväljaku ümber
Hoiuala	1	Padinasaare hoiuala
Üsikiobjekt	4	Juudikünka suurkivi ehk Juudskunna kivi, Kalevipoja luisk, Karuallika künnapuud, Rahakirstumägi
Püsielupaik	59	väike-konnakotkas (21), metsis (12), merikotkas (8), must-toonekurg (6), käpalised (5), kalakotkas (5), kanakull (1), kirss-mõhnsamblik (1)
Uuendamata kaitsekorruga ala	2	Kivimurru männik, Kurista linnamägi
Vääriselupaik (VEP)	124	
VEP tunnustega ala	38	

Riigimaal teostatakse praktilisi looduskaitseteid, mis tulenevad kaitsekorralduskavadest, liigikaitse- ja ohjamiskavadest ning osaliselt ka kaitse-eeskirjadest. Jõgevamaa metskonna maalidel asuvatest kaitsealadest ja püsielupaikadest on kehtivad kaitsekorralduskavad: Aidu looduskaitsealal aastateks 2013–2022; Alam-Pedja looduskaitsealal, Tellise looduskaitsealal aastateks 2006–2015; Võtikvere looduskaitsealal aastateks 2012–2021; Kääpa maastikukaitsealal aastateks 2006–2015; Vooremaa maastikukaitsealal aastateks 2012–2021.

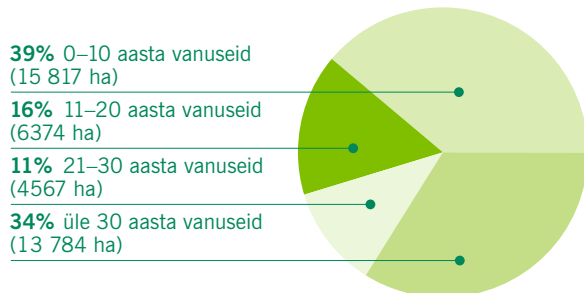
Metskonna maalidel teostati 2011. aastal looduskaitseteid kümnel objektil. Padinasaare hoiualal tehti koosluse taastamistöid. Sõe arboretumis, Lustivere mõisapargis ja Tabivere mõisapargis tehti pargihooldustööid. Lisaks hooldati nelja kaitsealust üksikiobjekti. 2012. aastal tehti metskonna maalidel koosluse taastamistöid Mustallika looduskaitsealal, liigi elupaiga hooldustööid Endla looduskaitsealal.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks on sõlmitud pikaajalised maarendilepingud 74 hektaril. Rentnikud taastavad ja hooldavad poollooduslikke kooslusi toetusmeetmete abil.

1.6. Metsaparandus

Jõgevamaa metskonna maadel asuvad metsakuivendussüsteemid paiknevad 66 objektil ja nende üldpindala on 40 541 hektarit. Kuivendatud on 75% metsamaa pindalast. Metsakuivendusobjektide vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 17. Vanuseline jaotus on aktuaalne, selles on arvestatud objektide rekonstrueerimise aega.

Joonis 17. Metsakuivendusobjektide vanuseline jaotus

Jõgevamaa metskonnas on 34% metsakuivendussüsteemidest vananenud (vanus üle 30 aasta) ja 11% vananemas (vanus 21–30 aastat). Aastatel 2002–2012 rekonstrueeriti ja uuendati metsakuivendussüsteeme kokku 15 817 hektarit.

REKONSTRUEERITUD KIIMA TEE PÕLTSAMAA METSANDIKUS.

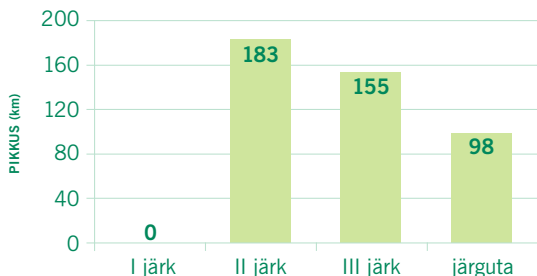
foto: RANDO KALL

Jõgevamaa metskonnas kasutatakse metsade majandamiseks teid hinnanguliselt 607 kilomeetri ulatuses. Nendest riigimetsamaadel asuvate metsateede olem on 436 kilomeetrit. Lepingute alusel kasutatavate erateelõikude olem on 13 kilomeetrit. Metsade majandamiseks kasutatava teedevõrgu tihedus on 1,12 km/100 hektari metsamaa kohta.

Jõgevamaa metskonna metsateede jagunemist iseloomustab joonis 18. Kõrgema (II järk) järgu metsateede osa on metskonna suurte metsamassiivide ja sellest tuleneva raiemahtude kontsentreerituse tõttu väga kõrge, kokku 183 kilomeetrit. Kõrgema järguga metsateed moodustavad metsateede olemist 42%.

Joonis 18. Metsateede järgud

Metsateede jaotus järkudesse

Metsateede vastavus seisunditasemele 2012. aasta teede seisundi hindamise andmetel on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Metsateede seisund

Hinnatud teede pikkus	Vastab seisundi nõuetele		Mittevastavuse põhjused				Truubid/sillad
			Profiil	Võsa	Teekraavid	Roopad/augud	
338 km	332 km	98%	4 km	5 km			

Möödunud kümnendil teostati Jõgevamaa metskonnas kokku 155 kilomeetrit metsateede ehitus-, rekonstrueerimis- ja uuendustöid.

1.7. Puhkevõimalused

Riigimetsa rekreatiivne kasutus toimub loodusalade külastuskorralduskavadele tuginedes. Külastuskorralduskavaga määratakse loodusala ulatus ja rekreatiivseks metsakasutuseks sobivad alad tzoneeritakse vastavalt teenindus-, huvi- ja varutsoonideks. Külastuskorralduskavade koostamisel tuginetakse loodusaladel teostatud seiretele ja uuringutele ning vastava andmestu analüüsile. Loodusaladel viidi läbi külastusmahu seiret, külastajauuringuid, loodushoiuobjekti seiret ja külastuskoormuse uuringuid.

RMK külastuskorraldus: igaüheõigusel põhineva liikumissüsteemi loomine puhke- ja kaitsealadel ning elanikkonna loodusteadlikkuse ja -hoidlikkuse tõstmine teavitamise ja loodusharidustegevuse kaudu.

Loodusala: RMK põhimäärusega nimetatakse loodusaladeks nii RMK puhkealad kui ka erinevaid kaitsealad.

Loodushoiuobjekt/külastusobjekt: maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunav puhkemajanduslike ehitiste ja metsamööbli kogum, mis on dokumenteeritud ning vastab kehtestatud nõuetele.

Teenindustsoon moodustab loodusala raskuskeskme, siia koondatakse maastikku kõige enam kulutavad tegevused. Tsoonis asuvad puhke- või kaitseala loodushoiuobjektid ning põhiline osa looduses liikumise radadest.

Huvitsooni kuuluvad looduskaitse ja/või kultuuriloolise tähtsusega eksponeeritavad alad, mis omavad ka loodushariduslikku väärtust. Tsoonis suunatakse külastus loodusradadele.

RMK ELISTVERE LOOMAPARK.

Varutsooni eesmärgiks on moodustada sellised alad, mis kindlustavad ala terviklikkuse, samas on tulevikus võimalik vajaduse korral külastusala varutsooni arvelt laiendada.

Jõgevamaale jääb 3 RMK loodusala: Tartu-Jõgeva puhkeala, Endla looduskaitseala ja Alam-Pedja looduskaitseala. Loodusalade majandamine on toimunud vastavalt Tartu ümbruse puhkeala kasutuskorralduskavale aastateks 2005–2010 ja Endla, Alam-Pedja looduskaitsealade kaitsekorralduskavadele. RMK loodusalade teenindustsoonide kogupindala on 39 hektarit ja varutsoonide pindala 32 hektarit. Jõgevamaa metskonna territooriumile jääb ka RMK Elistvere loomapark-looduskeskus. Teabehooajal tegutseb Kääpa külas rendipinnal Saare teabepunkt.

Jõgevamaale jäävatest loodusaladest ja objektidest annab ülevaate tabel 6. Tartu-Jõgeva puhkeala objektidest jääb Jõgevamaale 33 objekti. Külastatavamad on Elistvere piirkond eelkõige tänu loomapargile ja Saarjärve-Kaiu piirkond tänu järvedele, vahelduvalle maastikule ning metsaandide rikkusele. Endla looduskaitseala objektidest jääb Jõgevamaale 9 objekti, millest külastatavaim on Männikjärve õpperada oma ajaloolise laudtee ja vaatetorniga. Alam-Pedja looduskaitsealale jääb Kirna õpperada.

Tabel 6. Puhkealad ja objektid

Puhkeala nimi	Objekti nimi	Vald
Tartu-Jõgeva puhkeala	Elistvere looduskeskus, Elistvere loomapark, Elistvere lõkkekoht, Elistvere mõisapark, Elistvere õpperada, Raigastvere lõkkekoht	Tabivere
Tartu-Jõgeva puhkeala	Halliku puhkekoht, Jõemõisa lõkkekoht, Jõemõisa matkarada, Kaiu järve lõkkekoht, Kaiu rattarada, Kalamehe lõkkekoht, Koseveski rattarada, Kukeseene lõkkekoht, Kõrgekalda lõkkekoht, Küti puhkekoht, Kütiküla matkarada, Papi lõkkekoht, Saare järve õpperada, Särgjärve puhkekoht, Särgjärve tee puhkekoht, Tammeluha lõkkekoht, Tammeluha matkarada, Mütsiga männi lõkkekoht, Uuetee lõkkekoht, Sihi lõkkekoht, Saare teabepunkt	Saare
Tartu-Jõgeva puhkeala	Sõõru torni puhkekoht, Nautrasi puhkekoht, Määrumäe lõkkekoht, Piiri lõkkekoht, Tuha puhkekoht	Pala
Tartu-Jõgeva puhkeala	Prossa järve puhkekoht	Palamuse
Endla looduskaitseala	Sinijärve lõkkekoht, Vana paadisadama lõkkekoht, Tammemäe künka lõkkekoht, Endla järve matkarada, Männikjärve raba õpperada, Männikjärve matkarada, Endla metsamaja, Tooma lõkkekoht, Linajärve lõkkekoht	Jõgeva
Alam-Pedja looduskaitseala	Kirna õpperada, Altmetsa lõkkekoht, Pedja jõe lõkkekoht	Puurmani

2012. aastal külastas Elistvere loomaparki 54 800 inimest.

1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur

Riikliku kaitse all olevad kultuurimälestised liigitatakse järgmiselt: ajaloomälestised, kunstimälestised, arheoloogiamälestised, ehitismälestised, muinsuskaitsealad, tehnikamälestised, tööstusmälestised ja UNESCO maailmapärandi objektid. Kultuurimälestiste riiklikku registrisse kantud mälestistest annab ülevaate tabel 7.

Tabel 7. Kultuurimälestised

Mälestise tüüp	Mälestise nimetus
Ajaloomälestised	Kuremaa mõisa kalmistu ja kabel
Arhitektuurimälestised	Kuremaa mõisa Oettingenide kabel, Tabivere mõisa park Elistvere mõisa valitsejamaaja varemed
Arheoloogiamälestised	kääbas „Kabelimägi”, kiviaja asulakoht „Haudemägi”, pelgupaik „Kukesaar”, linnus „Siimusti linnamägi”, pakktee, pelgupaik „Rahakirstumägi”, linnus „Madisemägi”

Lisaks riikliku kaitse all olevatele objektidele võib metskonna maadelt leida hulganisti lähemast ja kaugemast minevikust pärinevaid inimtegevuse jälgi, mille säilimine sõltub omanikuhoiust. Igal pärandkultuuriobjektil on rääkida oma lugu, mis väärib talletamist.

Aastatel 2010–2012 kaardistati metskonna maad ca 300 huvitavat ja piirkonnale iseloomulikku pärandkultuuriobjekti, millest annab ülevaate tabel 8. Jõgevamaal inventeeritud pärandkultuuriobjektid on välja antud ka eraldi raamatuna „Jõgevamaa pärandkultuurist”.

Tabel 8. Inventeeritud pärandkultuuriobjektide jaotumine

Objekti tüüp	Objektide arv
Turbavõtukohad	30
Metsavahikohad	26
Vanemad metsakorralduse märgid	25
Raudteerajatised	23
Põlised metsateed	19
Talveteed	19
Vanad kohanimed	18
Maanteed	16
Põlised talukohad	14
Jäljed huvitavamate metsamajanduslike võtete rakendamisest	12
Muud (37 tüüpi)	95
Kokku	297

foto: RANDO KALL

KULTUURIMÄLESTISTE JA PÄRANDKULTUURIOBJEKTIDEGA ARVESTATAKSE METSAMAJANDUSLIKE TÖÖDE KAVANDAMISEL JA TEOSTAMISEL. PILDIL JUUDIKÜNKA SUURKIVI PÕLTSAMAA METSANDIKUS.

1.9. Jahindus

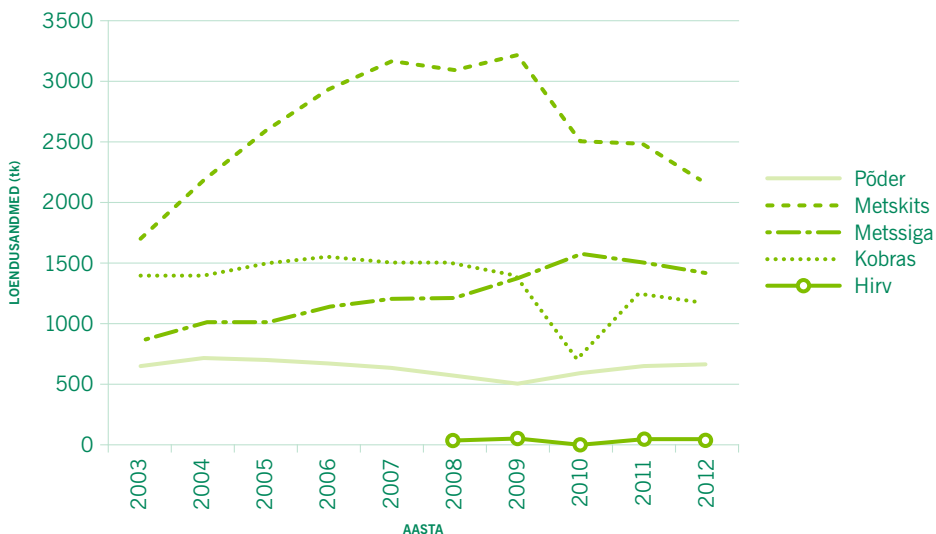
Riigimets on antud jahinduslikku kasutusse vastavalt jahipiirkonna kasutusõiguse loale. Jahipiirkondadega on sõlmitud riigimaa jahimaana kasutamise võimaluste ja jahipidamise tingimuste lepingud.

Jõgevamaa metskonna territooriumil asub 12 jahipiirkonda. Kokku on metskonna territooriumil jahipidamiseks kasutusse antud 58 300 hektarit riigimaad.

Jahipiirkonna kasutaja on kohustatud hoidma oma jahipiirkonnas jahiulukite arvukust lubatud piirides. Jahiulukite maksimaalne lubatud arvukus on jahiulukite arv, mille ületamine võib põhjustada olulisi jahiulukikahjustusi, minimaalne lubatud arvukus on selline jahiulukite arv, millest väiksem seab jahiulukiliigi asurkonna säilimise ohtu.

Jõgevamaa sõraliste ning kopra loendusandmetest annab ülevaate joonis 19. Sõraliste ning kopra loendusandmetest näeme, et aastatel 2002–2012 on ulukite arvukuses toimunud olulisi muutusi. Pärast 2009/2010 ja 2010/2011 raskeid talvesid on metskitse arvukus vähenenud peaaegu 1/3 võrra, metssigade arvukus on vähenenud pooleni. Põdra ja kopra arvukus on püsinud stabiilne, kuid metsakasvatuse seisukohalt võib seda teatud piirkondades liialt suureks pidada.

Joonis 19. Jõgevamaa sõraliste ning kopra loendusandmed

Jõgevamaa sõraliste ning kopra küttemisandmetest annab ülevaate joonis 20. Vaadeldaval perioodil on metskitse kütmine kahanenud umbes 10 korda, mis tuleneb nii rasketest talvedest kui ka suurkiskjate kasvavast arvukusest. Arvestatavalt on tõusnud metssigade kütmine.

Joonis 20. Jõgevamaa sõraliste ning kopra kütmine

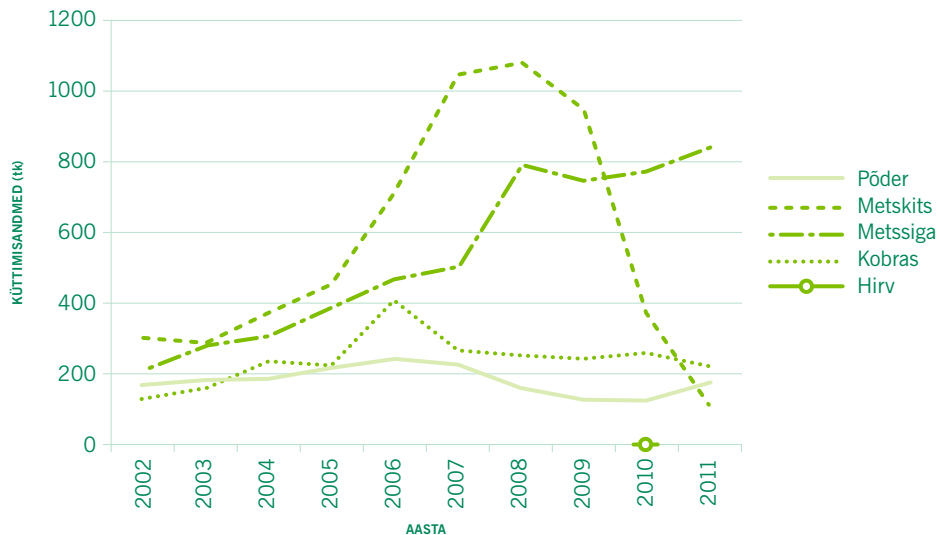
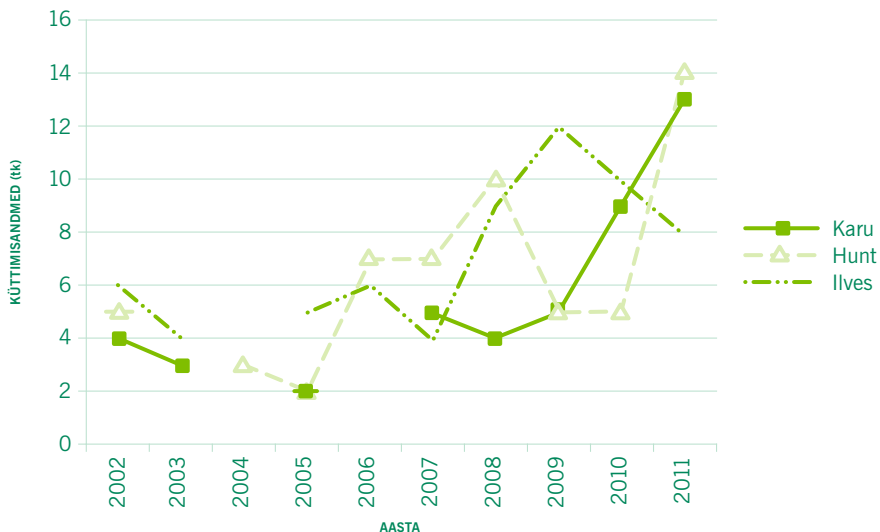

foto: RANDO KALL

Jõgevamaa suursiskjate osas vaadeldakse ainult küttemisandmeid, kuna nende ulukiliikide loendamine on oluliselt komplitseeritud. Hundi ja ilvese mõnevõrra väiksem kütmine vahepealsel perioodil on kindlasti tingitud halvematest lumeoludest, kuid samuti väiksemast arvukusest.

Joonis 21. Jõgevamaa suursiskjate küttemisandmed

PANORAAM, PÖLTSAMAA METSANDIK.

foto: RANDO KALL

RENDILE ANTUD HEINAMA, PÕÖRA KÜLA, PUURMANI VALD.

METSA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

foto: RANDO KALL

SADUKÜLA METSAMÕIS, RMK PIKKNURME KONTOR.

2. METSJA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

Jõgeva metskonna hallatavad maad jagunevad 10 valla vahel. Kohaliku omavalitsuse peamiseks pikaajalise kavandamise vahendiks on üldplaneering ja teemaplaneeringud. Planeeringute eesmärk on tagada võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajadusi ja huvisid arvestavad tingimused säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu kujundamiseks, ruumiliseks planeerimiseks, maakasutuseks ning ehitamiseks.

Selleks, et riigimetsade majandaja ja kohalike omavalitsuste pikaajalised arenguplaanid kulgeks kooskõlas, on tabelis 9 toodud loetelu omavalitsuste poolt kehtestatud või eelnõu staatuses olevatest üldplaneeringutest.

Tabel 9. Kohalike omavalitsuste üldplaneeringud

Planeeringu nimetus	Staatus	
	Kehtiv	Eelnõu
Põltsamaa valla üldplaneering	17.12.1998	
Pajusi valla üldplaneering	01.06.1999	
Puurmani valla üldplaneering	27.05.2010	
Jõgeva valla üldplaneering	27.01.2004	
Palamuse valla üldplaneering	22.11.2007	
Tabivere valla üldplaneering		18.12.2012
Torma valla üldplaneering	23.03.2010	
Saare valla üldplaneering	27.01.2010	
Kasepää valla üldplaneering		26.04.2004
Pala valla üldplaneering	18.06.2006	

Üldplaneeringute menetlemise käigus metsade majandamisele olulisi piiranguid ei kehtestatud. Kehtivad üldplaneeringud vastavad metsaseaduse nõuetele.

Jõgevamaa metskonna maadel kulgeb arvukalt elektriliine, millest annab ülevaate tabel 10. Elektriliinide kaitsetsoonides tuleb metsa majandamisel arvestada mitmete piirangutega. Elektripaigaldise kaitsevöönd on elektripaigaldist ümbritsev maa-ala, kus kehtivad ohutuse tagamiseks kasutuspiirangud. Elektripaigaldise omaniku loata on kaitsevööndis puude langetamine ja metsamasinatega sõitmine keelatud.

Tabel 10. Elektriliinid

Elektriliin/pinge (kV)	Elektriliinide pikkus (km)	Elektriliini kaitsevööndisse jääva metsamaa pindala (ha)
Madalpingeliinid (6–20)	48	185
Keskpingeliinid (35)	22	96
Kõrgepingeliinid (220–330)	17	135

Riigimaanteedest ja raudteedest annab ülevaate tabel 11. Raudteekaitsevöönd on raudtee sihtotstarbelise toimimise ja häireteta raudteeliikluse tagamiseks ning raudteelt lähtuvate kahjulike mõjude vähendamiseks ettenähtud maa-ala. Tee kaitseks, teehoiu korraldamiseks ja liiklusohutuse tagamiseks rajatakse tee äärde kaitsevöönd. Tee- ning raudteekaitsevööndites on metsaraie ilma infrastruktuuri omaniku loata keelatud.

Tabel 11. Riigimaanteed ning raudteed

Rajatis	Rajatise kaitsevööndisse jääva riigimetsamaa pindala (ha)
Riigimaantee	478
Raudtee	12

foto: RANDO KALL

MÄNNIKJÄRVE RABA ÖPPERADA.

METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	44
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhõive	59

foto: RANDO KALL

ILVES RMK ELISTVERE LOOMAPARGIS.

3. METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus

Maareformi lõpetamiseks vormistab RMK reformimata maad riigi omandisse. Ettepanek riigi omandisse vormistamiseks on reformimata maaüksustele tehtud järgmistel juhtudel: maatükk on riigimetsamassiivi sees või piirneb sellega vahetult; maatükk on küll lahustükk, kuid on siiski metsa majandamiseks sobiva suurusega; maatükil on looduskaitsepiirangud. Lähiaastatel prognoositakse Jõgevamaa metskonna pindala suurenemist 3500 hektari võrra.

Metsastada kavatakse põllu- ja rohumaid, mis piirnevad riigimetsaga ja kus metsa kasvatamine on otstarbekas. Jõgevamaa metskonnas on lähiaastatel plaanis metsastada 123 hektarit põllu- ja rohumaid, mis asuvad peamiselt Pala ja Jõgeva vallas.

Põllu-ja rohumaa inventuuri tulemustest lähtuvalt pakutakse rohumaid põllumajanduslikuks kasutuseks rendile. Pakutavate rendilepingute pikkuseks on 7 aastat.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks renditakse maad Keskkonnaameti poolt esitatavates aastamahtudes. Rendilepingute pikkuseks on 7 aastat.

Riigimetsa kasutamine riigikaitsealseteks õppusteks toimub metskonna ja kaitseväge vaheliste lepingute alusel. RMK on andnud nõusoleku Utsali lasketiiru rajamiseks riigimaale.

Terviseradade, õpperadade, loodusradade jms rajamiseks riigimetsa ootab RMK põhjendatud taotlusi, milles viidatakse tegevuse kestlikkusele. Riigivaraseadusest ja metsaseadusest tulenevalt saab rendile anda põhitegevuseks (metsakasvatuseks) hetkel mittevajalikku maad ja tasu eest (rent ja maamaks).

Riigimaale esitatavaid tehnorajatiste (mastid, liinid, trassid) püstitamise taotlusi menetletakse kooskõlas RMK metsakasvatuse huvidega. Tehnovõrgud, mis rajatakse avalikest huvidest lähtuvalt, talutakse riigimaal tasuta.

Riigimaal toimuvaid ühekordseid üritusi kooskõlastatakse lepingutega, milles fikseeritakse poolte õigused, kohustused ja tähtajad. Juhul, kui üritus korraldatakse ärielistel eesmärkidel ja sellega piiratakse igaüheõigust riigimetsas, küsitakse ürituse läbiviimise eest tasu.

3.2. Metsakasvatus

Uuendamist vajavate ja uuenevate alade üle peetakse arvestust metsauuendusfondis.

Jõgevamaa metskonna metsauuendusfondis oli seisuga 01.12.2012 uuendusalasid 2675 hektarit, mis on esitatud tabelis 12. Neist 1425 hektarit on uuenevaid raiesmikke ja 1240 hektarit uuendamisele kavandatud raiesmikke, kus hetkel on tööd veel teostamata.

Tabel 12. Metsauuendusfondi jagunemine (ha)

Metsauuendusfondi jagunemine	Peapuuliik						Kokku
	Mänd	Kask	Kuus	Sanglepp	Haab	Tamm	
Uuenevad raiesmikud	146	433	783	30	24	9	1 425
Uuendamisele kavandatud raiesmikud	126	617	357	34	106		1 240
Uuendamisele kavandatud turberaieala	2						2
Uuendamisele kavandatud rohumaad		8					8
Kokku	274	1 058	1 140	64	130	9	2 675

foto: RANDO KALL

UUENDUSRAIE LANK, PÖLTSAMAA METSANDIK.

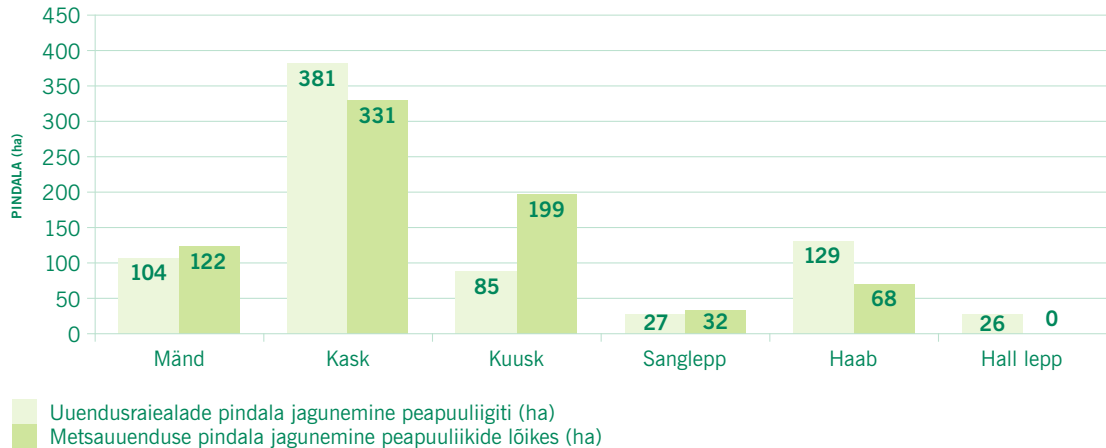
Jõgevamaa metskonna uuendusraie keskmine maht on 750 hektarit aastas. Lähtuvalt kasvu-tingimustest kavandatakse raiesmikele uuendatav peapuuliik, jälgides raiealade kasvukoha-tüüpidesse jagunemist peapuuliigiti. Tabelis 13 on välja toodud aastas keskmiselt raiutavate alade peapuuliigiline jaotus ja kasvukohtades tehtavad peapuuliigilised valikud metsa uuendamisel.

Tabel 13. Uuendusraiealade jagunemine ja peapuuliigi valik metsauuendamiseks kasvukohatüüpide lõikes (%)

Kasvukohatüüp	Uuendusraiealade jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes						Metsauuendusosalade jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes				
	mänd	kask	kuusk	sang-lepp	haab	hall lepp	mänd	kask	kuusk	sang-lepp	haab
naadi		54	7		32	7		50	30		20
angervaksa		68	8	7	12	5		60	20	10	10
kõdusoo	30	49	19	1	1		40	30	30		
jänesekapsa-mustika	15	45	27		12	1	40	20	40		
sõnajala		64	2	17	17			70		20	10
jänesekapsa-kõdusoo	15	60	23	2			40	30	30		
jänesekapsa	33	46	13		7	1	30	20	50		
sinilille	29	29	35		3	4	20	10	70		
mustika-kõdusoo	73	22	5				40	30	30		
lodu		42	5	53				50		50	
madal soo	6	78	14	2				100			
mustika	73	7	20				90		10		
siirdesoo	82	16	2				80	20			
jänesekapsa-pohla	85	9	6				90		10		
tarna-angervaksa		55	6	31	8		10	70		10	10
raba	100						100				
pohla	94	6					100				
karusambla-mustika	67	8	3	13	9		90		10		
osja	4	63	15			18		100			
tarna		11	71	18			10	90			
karusambla	21		79				90	10			
sinika	100						100				
KOKKU aasta keskmine	13	52	12	4	15	4	16	44	27	4	9

Perspektiivse võrdluse raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide osas annab joonis 22. Raiesmike uuendamise tulemusel võrreldes raiutavaga säilitatakse männikute osakaal ja suurendatakse kuusikute osakaalu. Kaasikuid eelistatakse selleks sobivates kasvukohtades ja haaba säilitatakse kohtades, kus seda on võimalik ulukikahjustusi vältides teha.

Joonis 22. Raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide võrdlus (ha)

Lähtuvalt kasvukohatüüpidest, metsauuenduseks peapuuliigi ja uuendamiseviisi valikust, on prognoositavad järgmised keskmised aastamahud: metsaistutus 360 hektarit, metsakülv 10 hektarit ning looduslikule uuenemisele jätmine 380 hektarit. Metsauuenduse peapuuliigi taimede kasvutingimuste parandamiseks tehtava metsauuenduse keskmiseks hooldamise mahuks on hinnanguliselt 1100 hektarit aastas. Esimesel või teisel aastal hukkunud taimede asemele istutatakse järgmisel aastal täiendavalt peapuuliigi taimi, et tagada piisav algtihedus noorendikuetappi jõudmisel. Täiendamisevajadus on keskmiselt 120 hektaril aastas.

Metsakultuuride rajamisel rakendatakse metsa majandamise eeskirjas kehtestatud minimaalsest nõudest kõrgemat algtihedust, et tagada kvaliteetsete ja kahjustustele vastupidavamate noorendike kasvatamine. Männi istutamise algtiheduseks on 3500 tk/ha ning kuuse ja kase algtiheduseks 2000 tk/ha. Jõgevamaa metskonnas prognoositav keskmine taimede vajadus aastas on järgmine: 380 000 männitaimet, 400 000 kuusetaimet ning 115 000 kasetaimet.

Jõgevamaa metskonna raiesmikud on seni uuenenud keskmiselt 4,6 aastaga: männiga 5,2 aastaga; kuusega 4,8 aastaga; kase ja sanglepaga 4,1 aastaga ning haavaga 3,4 aastaga. Metsauuendusala 2% (15 ha) on raskete kasvutingimuste tõttu üle 7 aasta uuenemata. Metsauuendusvõtete täiendavat rakendamist on kavandatud nendest aladest 7 hektarile.

Uuendusala metsaks ümberarvestamisel taotletakse kvaliteetseid ja kahjustustele vastupidavaid noorendikke. Noorendikud grupeeritakse kvaliteedi alusel järgmiselt:

- Hästi uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv hektaril on männinoorendikel vähemalt 1750 tk/ha, kuusenoorendikel vähemalt 1300 tk/ha, kasenoorendikel vähemalt 1950 tk/ha.
- Rahuldavalt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv vastab metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigiga metsaks arvestamise nõudele. Mändi on vähemalt 1500 tk/ha, kuuske 1000 tk/ha, kaske 1500 tk/ha.
- Minimaalselt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv ei vasta metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigina metsaks arvestamise nõudele, ning ümberarvestamine toimub mitme puuliigi valemi alusel.

Jõgevamaa metskonna keskmine noorendike hooldamise vajadus on 1500 hektarit aastas. Maade lisandumisega võib noorendike hoolduse maht mõnevõrra suureneeda. Maht on kalkuleeritud lähtuvalt noorendiku arenguklassis olevate puistute mahust ja kasvukohatüüpidesse jagunemisest. Kasvukohatüübi kasvutingimustest ja noorendiku peapuuliigist lähtuvalt on määratud hooldamiste korduste arv noorendiku arenguklassi vältel.

Järgides RMK valgustusraiate kvaliteedinõudeid:

- Tagatakse kasvukohale parima koosseisuga ning tüveomadustega puistute kasvatamine.
- Tagatakse noorendike kiire kasvatamine latimetsaks, tootlikumad ning kahjustustele vastupidavamad tulevikupuistud.
- Tagatakse puistu optimaalne tihedus harvendusraieks ja puude omavaheline ühtlane vahekaugus, mis võimaldab harvendusraiel kasutada masinraie tehnoloogiat.

Viimase noorendike hoolduse järgselt peetakse sobivaks järgmise tihedusega noorendikke: männikud 3000 tk/ha; kuusikud 2000 tk/ha; kaasikud 2000 tk/ha; haavikud 1500 tk/ha; sanglepikud 2500 tk/ha.

Keskealiste puistute kasvutingimuste parandamiseks teostatakse harvendusraiet.

Harvendusraiet on vaja teha viljakates ja keskmise viljakusega üldjuhul 30–80-aastastes männikutes, 30–60-aastastes kuusikutes, 25–45-aastastes haavikutes ja 25–55-aastastes teiste lehtpuude puistutes, mille täius on 80 või suurem. Harvendusraieid kavandatakse kolmeaastaste perioodide kaupa, lisades igal aastal juurde ühe aasta mahu. Kiirelt kavandatakse raiete kõrge täiusega ($T \geq 100$) puistud, kuna puistu kõrge tihedus vähendab puude elusvõra pikkust ning halvendab puude kasvutingimusi. Keskmiseks harvendusraiate vajaduseks hinnatakse 742 hektarit aastas.

Tabel 14 kirjeldab harvendusraiate potentsiaalset aastamahtu olemasolevate metsainventeerimisandmete põhjal. Seoses maade lisandumisega prognoositakse harvendusraiate vajaduse mõningast suurenemist.

Tabel 14. Harvendusraiate potentsiaalne aastamaht (seisuga 04.10.2012)

Peapuuliik	Aastane raiemaht	
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)
Mänd	99	5 991
Kuusk	301	16 770
Kask	315	14 221
Haab	15	842
Sanglepp	12	684
Kokku	743	38 508

Sanitaarraiate eesmärgiks on eemaldada metsast nakkusallikaks olevad või kahjurite paljunemist soodustavad puud, samuti raiuda puidu kasutamisel ohuallikaks mitteolevad surevad või surnud puud, juhul kui see ei ohusta bioloogilist mitmekesisust. Üldjuhul kavandatakse ja teostatakse sanitaarraiet juhul, kui väljaraie vajadus on suurem kui 10 tm/ha. Jõgevamaa metskonna hinnanguline sanitaarraiate vajadus on 2000 tm aastas.

Raiete teostamisel kevad-suvisel perioodil (15.04–15.06) rakendatakse sellist tööde teostamise strateegiat, et oleks tagatud linnustiku ning loomastiku kaitse tundlikul pesitsus- ja poegimis-perioodil, metsamuldade vee- ja toiterežiimi kaitse ning minimeeritud seenhaiguste levikuohu.

Metsakaitsetööde eesmärgiks on metsa tervisliku seisundi halvenemise vältimine ennetavaid abinõusid rakendades. Metsakaitse tegevus seisneb ka selliste metsakasvatustööde võtete rakendamises, mis tagavad metsade hea seisundi ja keskkonna saastatuse vähenemise.

Männikarsaka tõrjet mürkemikaalidega kasutatakse metsas üksnes alternatiivsete võimaluste puudumisel ja olulise kahjustuse korral. Männikarsaka kahjustusohu vähendamiseks töödeldakse taimed kemikaaliga taimlas.

Keskkonnaministri määrusega „Nõuded tuletõkestusribade ja -vööndite rajamise ning tuletõkestusriba ja -vööndi kohta” on fikseeritud järgmine põhimõte: metsa tuleohtlikkust hindab omanik ja määrab selle põhjal tuletõkestusribade ja -vööndite rajamise vajalikkuse. Jõgevamaa metskonna tuleohtlikud alad, tuletõkestusribade ja -vööndite rajamine ning hooldamine on määratletud metsaülema käskkirjaga. Jõgevamaa metskonnas teostatakse aastas 6 kilomeetrit tuletõkestusribade hooldamist Halliku metsandikus.

Jõgevamaa metskonna territooriumil peetakse vajalikuks 27 tuletõrje veevõtukohta olemasolu. Nendest 4 korrastati 2011.–2012. aastal ning 2013. aasta tööplaanis on veel 2 veevõtukohta uuendamine. Kõik veevõtukohad on metsas tähistatud siltidega, millel on määratletud veevõtukohta hinnanguline mahutavus. Järgnevatel aastatel hooldatakse veevõtukohtasid süstemaatiliselt.

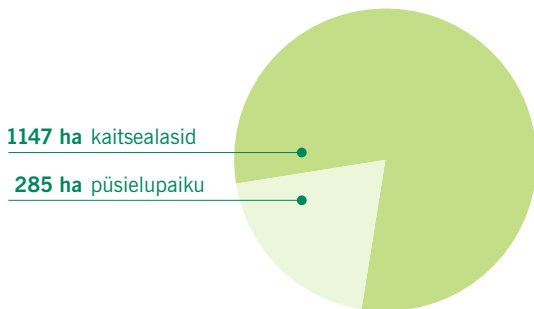
Koostöö Päästeametiga metsatulekahjude korral toimub hädaolukordade lahendamise plaani alusel. Iga omavalitsuse territooriumil on määratud üks metskonna töötaja, kelle telefon on tuleohtlikul ajal ööpäev läbi sisse lülitatud. RMK tagab: päästeasutusele riigimetsas metsakustutustööde juhtimiseks vajalike metsamajanduskava plansettide, puistuplaanide ning kaartide olemasolu paberkandjal või elektrooniliselt; täpsustab päästeasutusele võimalusel metsatulekahju asukohta, edastab kogutud andmed päästeasutusele ning määrab riigimetsas hädaolukorra lahendamise juhtimisstruktuuri enda esindaja; edastab igal aastal informatsiooni veevõtukohtade ja kontaktisikute kohta; nõustab ja abistab päästeasutust metsakustutustöödel riigimetsas muul viisil.

3.3. Looduskaitse

Keskkonnaregistri andmetel kavandatakse Jõgevamaa metskonna maadele uusi kaitse- ja hoiualasid ning püsielupaiku kogupindalal 1432 hektarit, mille jagunemisest annab ülevaate joonis 23. Kavandatavatest kaitsealadest suure osa moodustavad sooelupaigad.

Lisaks moodustab metskonna maadest 705 hektarit nn vari-Natura ala, kus puudub seadusest tulenev majandamise piirang. Nendel aladel on vaja täpsustada, kas kaitseväärtused on ka tegelikult olemas. Sõltuvalt inventuuri tulemustest, võidakse ka nendel aladel moodustada uusi kaitsealasid. RMK on võtnud vabatahtliku kohustuse hoiduda nendel aladel majandustegevusest.

Joonis 23. Kavandatavate kaitsealade pindala (ha)

Vääriselupaigad on majandatavas metsas asuvad ja kaitset väärivad alad. RMK hoiab ja kaitseb hea tahte põhimõttel ka kaitsealade piiranguvööndites asuvaid vääriselupaiku, mida ametlikult vääriselupaikadeks ei loeta. Lisanduvate maade metsakorraldusliku inventeerimise käigus hinnatakse loodusväärtuste olemasolu ja korraldatakse vajadusel vääriselupaikade kaitse alla võtmine. Samuti hinnatakse ja korraldatakse vääriselupaikade andmekogu iga-aastaste metsainventeerimiste käigus.

Lähiaastatel koostatakse Jõgevamaa metskonna maadele jäävatele kaitse- ja hoiualadele 3 uut kaitsekorralduskava, millest annab ülevaate tabel 15. Kaitsekorralduskavades kirjeldatakse kaitseväärtuste säilimiseks ja kaitse-eesmärgi saavutamiseks vajalike looduskaitsetööde mahtu.

Tabel 15. Kavandatud kaitsekorralduskavad

Ala tüüp	Ala nimetus
Looduskaitseala	Endla, Mustallika
Maastikukaitseala	Saarijärve looduspark, Siimusti-Kurista, Kivimurru männik
Hoiuala	Padinasaare

RMK looduskaitsetööde planeerimise peamiseks sisendiks on kaitsekorralduskavad.

Olemasolevate kaitsekorralduskavade põhjal on lähiaastatel plaanis teha töid järgmiselt: koosluste taastamist ja hooldust 35 objektil, liigi elupaiga hooldamis- ja taastamistööid 6 objektil, üksikobjektide hooldust 5 objektil, pargihooldust 3 objektil, maastike taastamistööid 2 objektil ja taristu hooldust kahel objektil.

Kaitsekorralduskavades kirjeldatud üldised tegevused konkretiseeritakse RMK poolt, täpsustatakse töö sisu ja maht ning tellitakse vajadusel täiendavad taastamiskavad, -projektid ja ekspertiisid. Kaitsealade taristut (metsateed, truubid, sillad) rekonstrueeritakse mahus, mis on kooskõlas pärandkoosluste hooldamise vajadusega.

Metskonna maadel inventeeritud kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste kogupindala on 172 hektarit. Tehakse koostööd rentnikega kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste soodsa seisundi saavutamiseks võimalikult suurel pindalal. Kestliku koostöö aluseks on RMK ja rentniku vahel sõlmitav pikaajaline maarendileping.

3.4. Metsaparendus

Jõgevamaa metskonna prognoositav metsakuivendussüsteemide uuendamise või rekonstrueerimise mahu vajadus on keskmiselt 1500 hektarit aastas. Arvestades keskkonnakaitseliste piirangutega aladele jäävate kuivendussüsteemide olemiga, võimaldab selline tööde maht lõpetada rekonstrueerimis- ja uuendustööd 15–20 aastaga.

Rekonstrueeritud või uuendatud metsakuivendussüsteemide hooldust korraldatakse 5–7-aastase perioodi järel. Arvestades eeltoodut põhimõtet, on Jõgevamaa metskonna metsakuivendussüsteemide hooldusvajadus keskmiselt 1500 hektarit aastas.

Metsakuivendussüsteemide majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- RMK üldjuhul ei raja uusi kuivendussüsteeme, vaid teostab olemasolevate hooldamist, uuendamist ja rekonstrueerimist.
- Kuivendussüsteemi projekteerimisele eelnevalt koostatakse keskkonnamõjude analüüs, mille tulemusi ja võimalikku keskkonnamõju leevendavad meetmed lülitatakse projekti koosseisu.
- Kuivendusobjekti rekonstrueerimisprojekti koostamisel vaadatakse üle ala tervikuna ning planeeritakse korrastamiseks vajalikud tegevused. Sealjuures arvestatakse metsa iseloomu, tuleohtlikkust, kaitstavaid loodusobjekte ja teisi kaitseväärtusi, kuivenduskraavide seisukorda ja olemit, metsamajanduse intensiivsust objekti alal ja selle naabruses, puidu kokkuveo-võimalusi ja metsasihtide seisukorda, metsateede seisukorda ja puidu väljaveovõimalusi.
- Seisundist lähtuva pingerea alusel rekonstrueeritakse esmajärjekorras kuivendussüsteemid, kus kraavide kuivendusvõime on oluliselt langenud ja viljakatel soomuldadel paiknevad kuivendussüsteemid, kus kasvavad okaspuu enamusega puistud.
- Metsakuivendussüsteemide rekonstrueerimis- või uuendustööde aluseks on viie aasta mahus objektide nimekiri, mida igal aastal aastamahu lisamisega täiendatakse.
- Kuivendussüsteemi rekonstrueerimisel taastatakse kuivendusobjektile olemasolev kraavivõrk esialgsel kujul. Juhul kui varasema süsteemi ehitamisega oli tehtud vigu, mille tõttu jääb vesi kraavidesse seisma ja tekitab mingil metsaosal liigvett või üleujutusi, muudetakse olemasolevate kraavide parameetreid või plaanilahendust.
- Objekti piires taastatakse reeglina kõik olemasolevad kraavid. Taastamata võidakse jätta kvartalisised kraavid, mis on süsteemi toimimise tagamiseks asendatavad kvartali sihtidel paiknevate või sinna rajatavate kraavidega.
- Kvartalisiseid kraave ei taastata, kui need ei ole süsteemis eesvooluks, ei oma tähtsust kuivendajana ega puidu kokkuveo seisukohast või kui kraavid läbivad sõnajala ja lodu kasvukohatüüpe.
- Metsakuivendusobjekti rekonstrueerimisel projekteeritakse vajadusel uusi kraave metsa-kvartalite sihtidele, parandamaks metsa majandamise tingimusi ning vähendades koormust metsakvartali-sisestele või teistele metsakvartalite sihtidele.

- Uute kraavide projekteerimisel metsakvartali sihtidele ja metsakvartali-siseste kraavide pikendamisel on tingimuseks, et rajatavad või pikendatavad kraavid ei mõjuta seni olemasolevast kraavivõrgust mõjutamata märgade metsade algselt säilinud looduslikku veerežiimi. Uute kraavide keskkonnamõjude analüüsiks kaasatakse eksperte. Keskkonnamõjude analüüsi käigus kaalutakse alternatiive.
- Metsakvartalite siseselt uusi kraave üldjuhul ei projekteerita. Metsakvartalite siseselt tekkida juba olemasolevate kraavide pikendamise vajadus juhul, kui sellega on võimalik parandada varasema projekti olulisi vigu, tagada metsakuivendussüsteemi parem toimimine, oluliselt parandada metsa majandamise tingimusi ning vältida metsamullastiku kahjustusi puidu kokkuveol.

Optimaalseks teedevõrgu tiheduseks loetakse 1,20–1,50 km/100 ha metsamaa kohta ja maksimumne kokkuveokaugus ei ületa üldjuhul 800 meetrit. Arvestades sellega, et suur osa Jõgevamaa metskonna hallatavast metsamaast on kaetud erinevate keskkonnakaitseliste piirangutega, on praegune teedevõrk lähedane optimaalsele. Jõgevamaa metskonna prognoositav metsateede uuendamise ja rekonstrueerimise maht on keskmiselt 20 kilomeetrit aastas. Metsateede hooldustöid teostatakse perioodiliselt vastavalt kehtestatud metsateede seisundinõuetele.

Metsateede majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- Metsatee on riigi omandisse jäetud maal paiknev riigimetsa majandamiseks kasutatav tee. Metsateed võib kasutada igaüks juhul, kui riigimetsa majandamist korraldav isik või riigiasutus ei ole metsateed või selle osa sulgenud või seal liiklust piiranud.
- Metsateid kasutatakse üldjuhul metsamajanduslike tööde teostamiseks, ligipääsu tagamiseks metsatulekahjude puhul, maaparandussüsteemide hoiu tagamiseks, looduskaitsealade teenindamiseks ja puhkemajanduse korraldamiseks.
- Metsateed registreeritakse riiklikus teeregistris ja tähistatakse nime või tähisega. Järgnevate aastate jooksul tähistatakse metsateed nimeviitadega.
- Vajadusel sõlmitakse omavalitsustega kokkuleppeid metsatee avalikku kasutusse andmiseks ja sellega kaasnevate hoolduskohustuste üleandmiseks.
- Erateede omanikega sõlmitakse kokkulepped nendele kuuluvate teosade kasutamiseks ja võetakse sellega kohustus teehoiu korraldamiseks.
- Metsateed on jaotatud järkudesse, lähtuvalt metsamaterjali väljaveokoormusest. Väljaveokoormusi hinnatakse perioodiliselt ning sellest tulenevalt täpsustatakse ja muudetakse metsateede järkusi.
- Metsatee vastavuse tagamine seisundinõuetele on kohustuslik. Metsateede süsteemse hooldamisega tagatakse igale teele vastava järgu seisunditase.

- Juhul kui tee on amortiseerunud ja seisundinõuded ei ole hooldamisega saavutatavad, teostatakse rekonstrueerimis- või uuendustööd.
- Metsateel, millel ei ole tagatud nõutav seisunditase ning kus seetõttu on ohutu liiklemine raskendatud, samuti teelõigul, kus liiklemine on metsamajanduslike tööde tõttu ohtlik, tähistatakse see teelõik vastavate liikluskorraldusvahenditega. Juhul kui tähistamisega ei ole võimalik luua tingimusi ohutuks liiklemiseks, metsatee suletakse.

3.5. Puhkevõimalused

Edasised arengud on kavandatud Tartu-Jõgeva puhkeala, Endla ja Alam-Pedja looduskaitseala külastuskorralduskavadega aastateks 2012–2016. Loodusaladel parendatakse eelkõige olemasoleva taristu seisukorda. Vajadusel ja võimalusel kavandatakse Tartu-Jõgeva puhkeala Koseveski piirkonna puhkevõimaluste mitmekesistamiseks arendustegevus Kõrgekalda varutsoonis. Rohkem territoriaalseid muutusi kavandatud ei ole, loodusalade kasutusvajadusest tulenevalt on võimalikud muudatused objektide arvus ja iseloomus.

RMK puhke- ja kaitsealade looduses liikumist hõlbustav taristu võimaldab erinevate alade võimalusi looduses liikumise võrgustiku abil siduda. 2013. aastal kavandatakse teiste metskondade seas ka Jõgevamaa metskonna territooriumi läbiva, mööda loodusradu ja üldkasutatavaid teid kulgevale Eestit põhjast edelasse läbivale Oandu-Ikla Matkateele kagusuunalise haru loomine ja tähistamine (Jõgeva, Tabivere, Saare ja Pala valla maadel). Matkateele on kavandatud rajada uus peatuskoht Siimusti lauluväljaku piirkonda.

Loodusala rekreatiivsete väärtuste säilitamiseks arvestatakse metsamajanduslike tööde kavandamisel ja teostamisel vastava metsakasutusviisi vajadustega. Raiete planeerimisel koostööstatakse teenindus- ja huvitsoonis kavandatavad raided loodushoiuosakonnaga. Eriti hoolikalt peab vaatlema telkimis-, lõkke- ja parkimisplatside- äärseid ja teede- ning matkaradade-äärsete metsade majandamisega seonduvaid töid.

Võimalusel soovitatakse loodusala teenindus- ja huvitsoonide majandamisel eelistada turbe- ja valikraieid, mis tagavad puhkemetsade säilimise püsimeetsana. Puhkeala varutsoonis olevad raided ei kuulu loodushoiuosakonnaga koostööstamisele, kuid ka varutsooni metsi tuleks käsitleda kui potentsiaalseid aktiivselt kasutatavaid puhkemetsi.

Jõgevamaa metskonna metsaülevaate käskkirjaga on määratletud kvartalite ja eraldiste loetelu, kus ala prioriteediks on rekreatiivne kasutus. Puhkemetsadeks määratakse RMK loodusalade teenindus- ja huvitsoonid ning traditsioonilise ja intensiivse kasutusega asulate lähedased metsaosad. Neid majandatakse piirangutega majandatavate metsade põhimõttel.

Kõik loodusalade tsoonidesse kavandatud raied tehakse maastikku sobitades. Raietööde aeg valitakse nii, et võimalikult vähem häirida looduses viibijaid ja kahjustada rekreatsiooniks sobivat keskkonda.

Taotletakse maakasutuslepingute sõlmimist riigimaadel paiknevatele tervise- ja spordiradadele. Sõlmimise lepingutega võetakse kohustus korraldada metsade majandamist kooskõlastatult radade haldajatega.

3.6. Jahindus

Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel lähtutakse põhimõttest, et jahipidamine on üks metsa kasutamise viise, mille korraldamisel peab olema tagatud metsaelustiku mitmekesisuse säilimine, metsa tootlikkuse kasv, uuenemisvõime ja elujõulisus.

Ollakse seisukohal, et seadusega peab olema tagatud sisuliselt töötav regulatsioon maaomaniku esindaja ning jahipiirkonna kasutaja vahelise suhte toimimiseks lepingulisel alusel, maaomanik ei soodusta oma tegevusega ulukikahjustuste tekkimist ja jahipiirkonna kasutaja hoiab ära ülemäärased ulukikahjustused.

Jõgevamaa metskonna hallatavad riigimaad on antud jahiühenduste kasutusse 12 jahipiirkonnana, kokku 58 300 hektarit. Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel sõlmitakse jahipiirkondade kasutajatega uued lepingud järgmiste põhimõtete alusel:

- Määratletakse täpselt jahimaa kasutamist kitsendavad alalised või ajutised territoriaalsed piirangud – looduskaitsepiirangud, puhkealadega seonduvad piirangud ja metsa majandamisega seonduvad piirangud.
- Järjepidevalt hinnatakse sõraliste kahjustusi metsauuendusaladel ja noorendikes, teavitades jahipiirkondade kasutajaid ülemääraste kahjustuste tekkimisest.
- Jahipiirkondade kasutajaid teavitatakse koprahajustuste ohust ja koprahajustustest, kahjustuste likvideerimiseks püstitatakse tähtajad.
- Lepinguga reguleeritakse ulukihoolde tingimused ja kooskõlastatakse rajatiste asukohad.
- Jahipiirkonna kasutajale pandud kohustuste süstemaatilise mittetäitmise korral algatatakse tegevus jahipiirkonna kasutaja väljavahetamiseks.

Jahinduslikel teemadel on maaomaniku esindajaks maakonnas metsaülem. Maaomaniku ning jahipiirkonna kasutaja vahel sõlmitud lepingu tingimuste täitmise kontrollimiseks ning analüüsimiseks arendab RMK jahihaldust.

3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused

Jõgevamaa metskonna uuendusraiate maht on kavandatud eraldi männikutele, kuusikutele, kaasikutele, haavikutele, sanglepikutele ja hall-lepikutele kolme majandamiskategooria lõikes:

- Majandatavad metsad.
- Majanduspiirangutega metsad väljaspool kaitstavaid loodusobjekte.
- Majanduspiirangutega metsad kaitstavatel loodusobjektidel – piiranguvööndid ja nendega võrdsustatud alad.

Uuendusraiate arvestuses ei osale 5a boniteedi puistud.

Uuendusraiate maht on kavandatud pindaliselt. Tagavara on arvatud vastava peapuuliigi küpsete puistute keskmiste hektaritagavarade kaudu. Uuendusraied pole jagatud lage- ja turberaieks. Teoreetilised langid on arvatud vastavalt metsakorralduse juhendile viie meetodi järgi:

- Ühtlase kasutuse lank – ühtlane raie vastava puuliigi kogu raieringi jooksul.
- Kypsuslank – hetkel küpsete metsade ühtlane raie 10 eeloleva aasta jooksul juurde küpsemist arvestamata.
- Esimene vanuslank – hetkel küpsete ja valmivate metsade ühtlane raie 20 eeloleva aasta jooksul.
- Teine vanuslank – hetkel küpsete, valmivate ja eelvalmivate metsade ühtlane raie 30 eeloleva aasta jooksul.
- Integraallank – mittelineaarne meetod, mis arvestab paindlikult ebaühtlase vanuselise jaotuse iseärasustega.

Valitud lank on määratud ekspertotsusena, mis arvestab konkreetse puuliigi vanulist jaotust.

Tabel 16. Uuendusraie langiarvutus majandatavates metsades (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Kypsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	51	140	104	92	79	93
Kuusk	104	85	65	74	113	75
Kask	214	414	342	278	294	340
Haab	76	154	81	60	148	120
Sanglepp	10	29	19	14	16	23
Hall lepp	18	24	20	18	28	20
Kokku	473	846	631	536	678	671

Jõgevamaa metskonna männikutes on küpsete metsade rohkuse tõttu kõige suurem küpsuslank. Ühtlase kasutuse lank on ebaühtlase vanuselise jaotuse tõttu 2,7 korda väiksem. Arvestades männikute puidukvaliteedi suhteliselt head säilimist peale küpsusvanuse saavutamist, on valitud langiks võetud 2. vanuslangi lähedane lank, ehk küpsete ja juurde küpsevate metsade ühtlane kasutus on venitatud 30 aasta peale. Raiudes 20 aasta jooksul ühtlaselt 91–93 ha aastas, langeb raiutavate küpsete metsade pindala jääk 1400 hektarilt 910 hektarile. Kui raiuksime 20 aastat järjest hetke küpsuslanki, oleksid 20 aasta pärast küpsed männikud otsas.

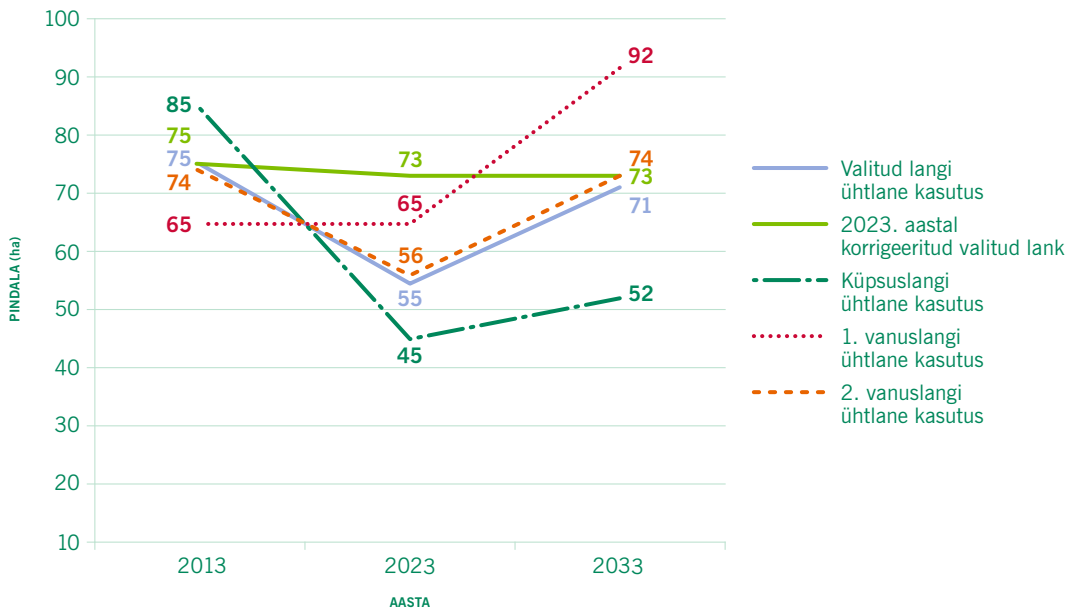
Joonistel 24, 25 ja 26 on näha, missugused oleksid küpsuslangi väärtused männikutes, kuusikutes ja kaasikutes 10 ja 20 aasta pärast juhul, kui joonisel toodud lanke raiutakse ühtlaselt 10 või 20 aastat järjest. Erandiks on 2023. aastal korrigeeritud lank, kus aasta 2023 numbriline väärtus tähistab uuesti valitud lanki aastal 2023.

Joonis 24. Männikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Jõgevamaa metskonna kuusikutes on vanuseline jagunemine ühtlasem. Vanuslangid erinevad küpsuslangist vähe ning ühtlase kasutuse lank ületab küpsuslanki. Järgneva 20 aasta jooksul saab kuusikuid raiuda ühtlaselt 73–75 ha aastas. Pärast seda hakkab raiemaht kuusikutes kasvama.

Joonis 25. Kuusikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Kaasikute lankide suhe sarnaneb männikutega. Küpsuslank on vanuslankidest suurem ning ühtlase kasutuse lank küpsuslangist ligi kaks korda väiksem. Kui männikutes jääb vanuselise jagunemise maksimum laia piirkonda 60–110 aastat, siis kaasikutes on raiearvestusse kuuluvate puistute 25% küpsete metsade kontrastiks 40–50-aastaste metsade madalseis. Seetõttu on raiemaht 20 aasta jooksul paratamatult kahanev. Valitud langiks on 1. vanuslangi lähedane lank. Kui raiutaks kaks aastakümnet järjest hetke küpsuslanki, oleks 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk vaid 60 ha. Raiudes esimesed 10 aastat keskmiselt 340 ha aastas ja järgmised 10 aastat keskmiselt 270 ha aastas, on 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk 2240 ha.

Joonis 26. Kaasikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Majanduspiirangutega metsade raievõimalused on märksa väiksemad kui majandatavates metsades.

Tabel 17. Uuendusraie langiarvutus majanduspiirangutega metsades väljaspool kaitstavaid loodusobjekte (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	5	12	11	9	7	9
Kuusk	11	11	8	10	13	9
Kask	27	44	39	34	36	38
Haab	5	11	6	4	10	8
Sanglepp	2	6	4	3	3	4
Hall lepp	3	7	5	4	6	6
Kokku	53	91	73	64	75	74

Kaitstavatel loodusobjektidel paiknevate majanduspiirangutega metsade teoreetiline raievõimalus on suur, kuid looduskaitseadusest ja teistest õigusaktidest tulenevad piirangud ei võimalda puiduressursi kasutada. Seetõttu on kavandatavaks raiemahuks võetud ligikaudu 1/10 lankide keskmisest, millest annab ülevaate tabel 18. Valdavalt saab neis metsades teha vaid kaitseeeskirjades lubatud turberaieid.

Tabel 18. Uuendusraie langiarvutus majanduspiirangutega metsades kaitstavatel loodusobjektidel (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	12	32	25	21	19	2
Kuusk	7	19	12	10	10	1
Kask	17	52	34	28	28	3
Haab	4	13	7	5	12	1
Sanglepp	1	2	2	1	1	
Hall lepp	1	2	2	1	2	
Kokku	41	118	80	65	70	7

Tabelis 19 on toodud Jõgevamaa metskonnas aastateks 2013–2032 kavandatud uuendusraie pindalade ja tagavarade kokkuvõte.

Tabel 19. Kavandatud keskmine uuendusraiate maht aastas (ha)

Puuliik	Aastateks 2013–2022 keskmiselt aastas						Aastateks 2023–2032 keskmiselt aastas	
	Majandatavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Kokku		Pindala (ha)	Tagavara (tm)
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)		
Mänd	93	26 100	11	3 100	104	29 200	103	28 900
Kuusk	75	20 000	10	2 500	85	22 500	83	22 000
Kask	340	98 100	41	11 000	381	109 100	311	89 100
Haab	120	39 600	9	2 800	129	42 400	49	16 100
Sanglepp	23	6 100	4	1 000	27	7 100	16	4 200
Hall lepp	20	3 900	6	1 000	26	4 900	24	4 500
Kokku	671	193 800	81	21 400	752	215 200	586	164 800

foto: RANDO KALL

RAIETÖÖLISED LEMBIT KULDMAA JA AIN ARU. KULTUURI HOOLDAMINE, PÕLTSAMAA METSANDIK.

Joonistel 27, 28 ja 29 on toodud männikute, kuusikute ja kaasikute metsamaa vanuseline jaotus 10 ja 20 aasta pärast, arvestades metsade loomulikku vananemist ning kavandatud uuendusraiate mahtu. Arvutused on tehtud eeldusel, et majanduspiirangud ei muutu ja raiutud metsad uuendatakse või uuenevad kasvukohatüübile kõige sobivama puuliigiga.

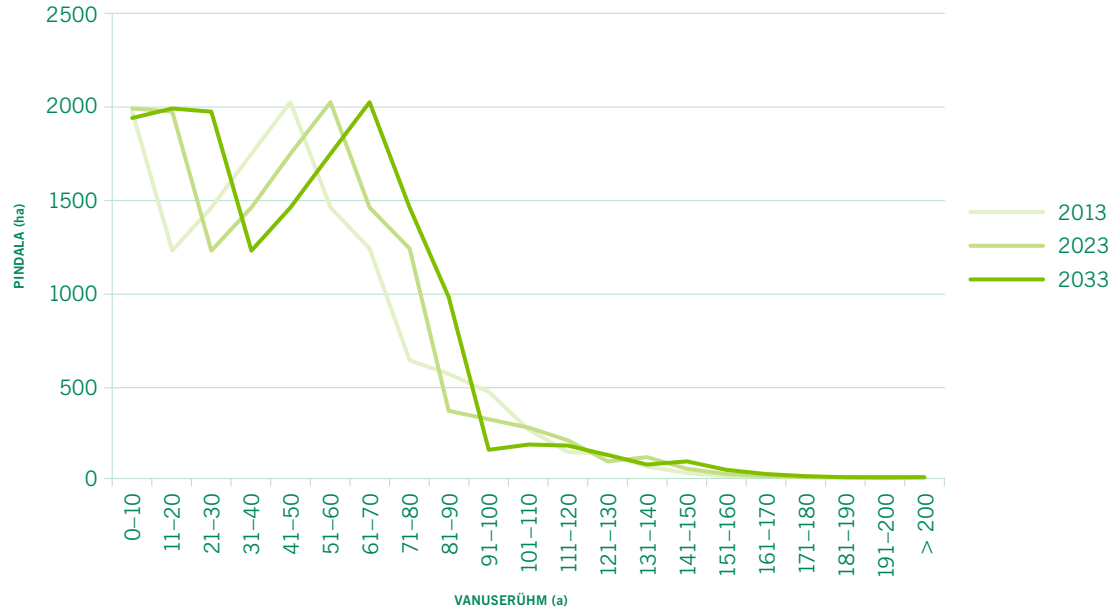
Järgmise kahekümne aasta jooksul nihkub männikute vanuselise jagunemise maksimumi teravik 60–70 aastalt 80–90 aastale. Teravikule järgnev jaotus muutub raiete tõttu lamedamaks ja laskuvamaks. Uuendatud raiealad tõstavad oluliselt noorte metsade osatähtsust. Kasvab ka väga vanade männikute osakaal rangelt kaitstavate metsade arvel.

Joonis 27. Männikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

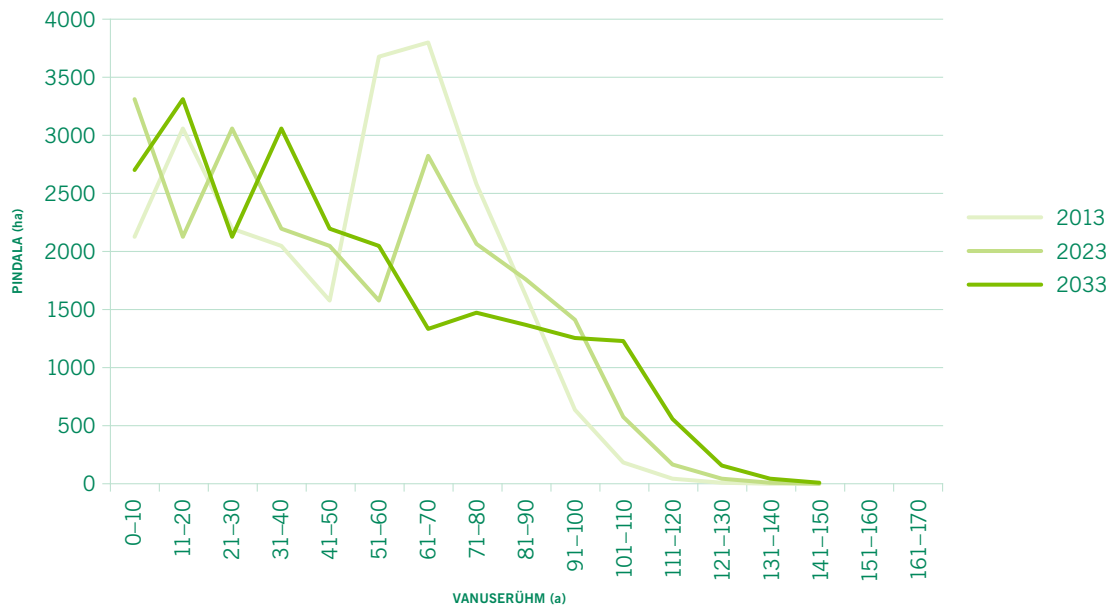
Kuusikutes nihkub 40–50-aastaste metsade jaotuse teravik 60–70 aasta peale. Keskealiste metsade vananedes kasvab valmivate ja küpsete metsade osatähtsus. Noorte ja väga vanade kuusikute osakaal jääb samaks.

Joonis 28. Kuusikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

Kaasikutes raiutakse järgmise 20 aasta jooksul suur osa hetkel 60–80-aastastest küpsetest metsadest, kaasikute vanuseline jaotus ühtlustub ning muutub laskuvamaks. Suureneb noorendike ja keskealiste kaasikute osatähtsus. Rangelt kaitstavate metsade arvel kasvab ka vanade kaasikute osakaal.

Joonis 29. Kaasikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

3.8. Aastane puidukasutuse maht

Jõgevamaa metskonna prognoositavast aastasest puidukasutuse mahust annab ülevaate tabel 20.

Tabel 20. Aastane keskmine puidukasutuse maht (tm)

Raieliik	Maht (tm)
Uuendusraie	184 000
Harvendusraie	35 000
Sanitaarraie	2 000
Trassiraie ja raadamine	1 000
Kokku	222 000

Sellest mahust on prognoositavalt: 37% palki, 51% paberipuitu ja 12% küttepuitu. Kasvukohtadesse jaotumise alusel tehtud analüüsist lähtuvalt on võimalik kasutada 2% uuendusraiate, trassiraiate ja raadamistega kaasnevaid raidmeid, prognoosi kohaselt keskmiselt 4000 tm aastas.

foto: RANDO KÄLL

METSAMATERJALI VEDU, PÕLTSAMAA METSANDIK.

3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele

Jõgevamaa metskonnas on metsamajanduslikuks kasutamiseks 38 951 hektarit majandatavat ning 8462 hektarit majanduspiirangutega metsa. Jätkuva ja ühtlase metsakasutuse korral, arvestades seniseid õigusaktidega seatud piiranguid, saaks igal aastal müüa uuendus- ja harvendusraietest 219 000 tm metsamaterjale, prognoositava müügisummaga 7,7 miljonit eurot.

Eesti metsanduse arengukavas aastani 2020 toodud analüüsi kohaselt annab iga tihumeeter töödeldud puitu riigikassasse 8,9 eurot mitmesuguseid makse. Seega toob Jõgevamaa metskonna puidu müügi mahut riigikassasse arvestuslikult 2 miljonit eurot aastas. Iga tihumeetri puidu töötlemisega luuakse 34,5 eurot lisandväärtust. Seega loob Jõgevamaa metskonna puidu müügi mahut lisandväärtust 7,6 miljonit eurot aastas.

Jõgevamaa metskonnas on 01.10.2012 seisuga looduskaitseliste piirangute tõttu metsa- majanduslikust kasutusest välja lülitatud 15,5% ehk 8691 hektarit rangelt kaitstavat metsa. RMK mõistab nende metsade ja kaitsemeetmete tähtsat rolli keskkonna- ja mitmekesisuse kaitsmisel, kuid järgnevalt peetakse vajalikuks analüüsida nende kaitsemeetmete maksumust ja majanduslikku mõju.

Jõgevamaa metskonna rangelt kaitstavate metsade pikaajalise puidutoodangu analüüsist nähtub, et igal aastal jääb puidukasutusse tulemata 32 000 tihumeetrit metsamaterjale. Metsamaterjalide keskmiseks müügihinnaks prognoositakse 1,1 miljonit eurot aastas. Seda arvestades jääb rangelt kaitstavast metsast kasutusse võtmata puidu arvelt riigikassasse maksude näol tulemata 286 000 eurot aastas ja metsatööstuses loomata lisandväärtust 1,1 miljoni euro eest aastas.

Arvestades Jõgevamaa metskonnas hetkel projekteeritavate kaitsealade mahuks 1432 hektarit, saab range kaitse rakendamise korral järgmised keskmised näitajad: 1 hektari metsa range kaitse viib puidukasutusest välja 3,70 tihumeetrit aastas; 1 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 125 eurot aastas; 1432 hektari range kaitse viib puidukasutusest välja 5300 tihumeetrit aastas; 1432 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 179 000 eurot aastas.

Maamaksu kadu looduskaitseliste piirangute eest, mis hetkel jääb omavalitsustel saamata, on rangelt kaitstavate maade eest 52 000 eurot, majanduspiirangutega maade arvelt 25 000 eurot, kokku 77 000 eurot. Tulevikus veel lisanduva 1432 hektari range kaitse alla võtmisega võib kaasneda maamaksu vähenemine veel 8700 eurot aastas.

3.10. Metsamajanduslik tööhõive

Jõgevamaa metskonna majandatavates ja majanduspiirangutega metsades metsamajandustööde aastaringseks teostamiseks kulub aastas keskmiselt 87 inimtööaastat. Inimtööaasta väljendab konkreetse töömahu alusel kalkuleeritud aastast tööjõuvajadust. Jõgevamaa metskonna metsa-uuendustööde ja noorendike hooldustööde aastamahu teostamiseks on vaja 20 inimtööaastat. Metsaraie-, kokkuveo- ja puidu väljaveotööde aastamahu teostamiseks on vaja 57 inimtööaastat. Metsaparendustööde aastamahu teostamiseks vajatakse 10 inimtööaastat.

Rangelt kaitstava metsa mittemajandamine vähendab metsamajanduslikku tööhõivet hinnanguliselt 15 inimtööaasta ulatuses.

Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 analüüside alusel tekitab 1 miljoni kuupmeetri puidu varumine, transport ja töötlemine vähemalt 2350 töökohta. Selle näitaja kohaselt tekitab Jõgevamaa metskonnas varutav metsamaterjal metsasektoris vähemalt 514 töökohta. Hetkel rangelt kaitstavate metsade puidukasutuse piirang jätab metsasektoris loomata 14 töökohta.

foto: RANDO KALL

UUENDUSRAIE TEOSTAMINE, PIKKNURME METSANDIK.

RMK
Viljandi mnt 18b
11216 Tallinn, Eesti
Tel +372 676 7500
www.rmk.ee

TEKST:
RMK

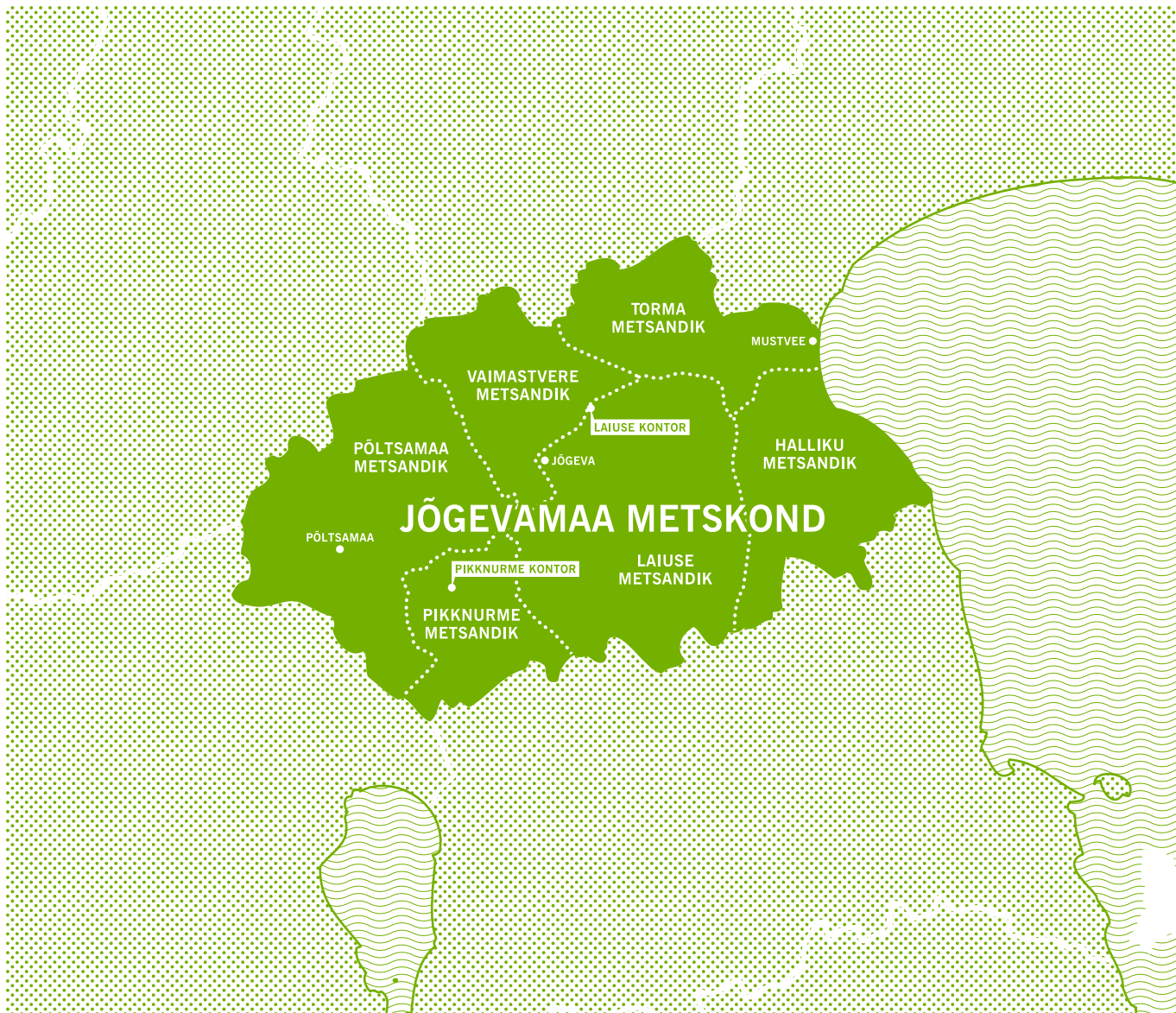
MAKETT, INFOGRAAFIKA:
© DF 2012–2013
www.df.ee

FOTOD:
Lea Tammik (esikaas)
Rando Kall

ŠRIFT:
News Gothic BT,
© 1990–2003 Bitstream Inc.
ja © 2008 ParaType Inc.
Kõik õigused kaitstud.

PABER:
Keaykolour Recycled Chalk (kaaned),
Scandia 2000 Natural (sisu).

TRÜKK:
Printon Trükikoda

RMK Jõgevamaa metskond
Piiknurme küla, Puurmani vald
49009 Jõgeva maakond
Tel 676 7449
jogevamaa@rmk.ee

